

Editör

Prof. Dr. Mahmut YARDIMCIOĞLU

EĞİTİM
yayınevi

Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler

Alanında
Uluslararası Araştırmalar V

Ağustos
2021

**SOSYAL, BEŞERİ
VE İDARİ BİLİMLER
ALANINDA ULUSLARARASI
ARAŞTIRMALAR V**

EDITÖR

Prof. Dr. Mahmut YARDIMCIOĞLU

EĞİTİM
yayınevi

SOSYAL, BEŞERİ VE İDARİ BİLİMLER ALANINDA ULUSLARARASI ARAŞTIRMALAR V

Prof. Dr. Mahmut Yardımcıoğlu

Genel Yayın Yönetmeni: Yusuf Ziya Aydoğan (yza@egitimyayinevi.com)

Genel Yayın Koordinatörü: Yusuf Yavuz (yusufyavuz@egitimyayinevi.com)

Sayfa Tasarımı: Eğitim Yayınevi Grafik Birimi

Kapak Tasarımı: Eğitim Yayınevi Grafik Birimi

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Yayıncı Sertifika No: 47830

ISBN: 978-625-7405-49-2

1. Baskı, Ağustos 2021

Baskı Cilt

Bulut Dijital Matbaa Sanayi Ticaret Limited Şirketi

Musalla Bağları Mah. Inciköy Sok. 1/A Selçuklu / KONYA

Matbaa Sertifika No: 48120

Kütüphane Kimlik Kartı

SOSYAL, BEŞERİ VE İDARİ BİLİMLER ALANINDA ULUSLARARASI ARAŞTIRMALAR V

Prof. Dr. Mahmut Yardımcıoğlu

165x240 mm

Kaynakça var, dizin yok.

ISBN: 978-625-7405-49-2

Copyright © Bu kitabın Türkiye'deki her türlü yayın hakkı Eğitim Yayınevi'ne aittir. Bütün hakları saklıdır. Kitabın tamamı veya bir kısmı 5846 sayılı yasanın hükümlerine göre kitabı yayımlayan firmanın ve yazarlarının önceden izni olmadan elektronik/mechanik yolla, fotokopi yoluyla ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılamaz, yayımlanamaz.

EGİTİM

yayınevi

Yayınevi Türkiye Ofis: İstanbul: Eğitim Yayınevi Tic. Ltd. Şti., Atakent mah. Yasemen sok. No: 4/B, Ümraniye, İstanbul, Türkiye

Konya: Eğitim Yayınevi Tic. Ltd. Şti., Şükran mah. Rampalı No: 107, Meram, Konya, Türkiye

+90 332 351 92 85, +90 533 151 50 42

bilgi@egitimyayinevi.com

Yayınevi Amerika Ofis: New York: Eğitim Publishing Group, Inc.

P.O. Box 768/Armonk, New York, 10504-0768, United States of America

americaoffice@egitimyayinevi.com

Lojistik ve Sevkiyat Merkezi: Kitapmatik Lojistik ve Sevkiyat Merkezi, Fevzi Çakmak Mah. 10721 Sok.

B Blok, No: 16/B, Safakent, Karatay, Konya, Türkiye

sevkiyat@egitimyayinevi.com

Kitabevi Şubesi: Eğitim Kitabevi, Şükran mah. Rampalı 121, Meram, Konya, Türkiye

+90 332 499 90 00

bilgi@egitimkitabevi.com

İnternet Satış: www.kitapmatik.com.tr

+90 537 512 43 00

bilgi@kitapmatik.com.tr

 kitapmatik
internetteki kitapçınız
kitapmatik.com.tr

ULUSLARARASI YAYINEVİ BELGESİ

İlgili makama

Eğitim Yayınevi, Üniversitelerarası Kurul Başkanlığı (ÜAK) 2022 Doçentlik Başvuru Şartları ve Akademik Teşvik Kriterlerinde belirtilen tanıma göre "Tanınmış Uluslararası Yayınevi" statüsündedir

1998 yılında yayın hayatına başlamış olup **24 yıldır** düzenli bir şekilde sektörde üretmiş olduğumuz 1000'in üzerinde eser ile yayın hayatına devam etmekteyiz ve her kategoride 20 ve üzeri sayısada eserimiz bulunmakta olup Türkçe dışında diğer dillerde 50'nin üzerinde eser başlığımız bulunmaktadır. Tüm eserlerimiz ulusal ve uluslararası yayın kriterlerine (**YÖK yönetmeliği, teşvik yönetmeliği ve ÜAK kriterlerini**) uygun olarak yayımlanmaktadır. Ayrıca yayınlarımız hem dünya hem Türkiye kütüphane, üniversite ve tarama araçlarında kataloglanmaktadır. (**Harvard University Library, Stanford University Library, Cornell University Library, Columbia University Library, Princeton University Library, Mainz University Library, University of California Berkeley Library, Michigan University Library, Worldcat, Google Scholar, Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü Kütüphanesi, Beyazıt Devlet Kütüphanesi ve daha fazlası**)

Eser yayını noktasında **Harvard University Press, Pearson Publishing, Routledge (Taylor & Francis Group), Wiley Publishing, Hachette Book Group, Penguin Book Brand, Amazon Publishing, Palgrave Macmillan, Springer, Hay House, Harper Collins Publishg Group, Bloomsbury** ve daha fazla global marka ile üst seviye çalışma ortaklığımızı uluslararası yayın çerçevesinde sözleşme ile sabit olarak yürütmekteyiz. Fellowship gibi toplantılar vasıtası ile de yayınlarımızın telif satışını tüm dünya ülkelerine satmaya devam etmekteyiz.

Ek1. Türkçe dışında diğer dillerde yayınlanmış eserler

Eğitim Yayınevi Grubu Binası: Fevzi Çakmak mah. 10723 sok. B
Blok, No: 16/B, Safakent, Karatay/KONYA
Atakent mah. Yasemen sok. No:4/B, Ümraniye/İSTANBUL
P.O. Box 768/Armonk, New York, 10504-0768/ UNITED STATES OF AMERICA

+90 332 351 92 85, 0332 502 50 42
bilgi@egitimyayinevi.com
www.egitimyayinevi.com

Eğitim Yayınevi
Genel Yayın Yönetmeni
Yusuf Ziya Aydoğan

EĞİTİM YAYINEVİ
BAŞLI YAYIN VE DAĞITIM
YUSUF ZİYA AYDOĞAN
Ranıpali Çarşı Kat. 1 No: 121
Tel / Fax : +332. 351 92 85 - İmeram / KONYA
Mevlana V.D. 2861 012 9256

TÜRKÇE DIŞINDA DİĞER DİLLERDE YAYINLANMIŞ ESERLER

ISBN	Eser Adı	Yazar
978-625-7915-36-6	Rhodes and Kos Turks: Contributions to the Turkish War of Independence and Current Problem	Mustafa Kaymakçı, Cihan Özgün
978-625-8468-01-4	Turkish Image in the Greek Perception (Origins and Cultural Outlet for Friendship)	Mustafa Kaymakçı, Cihan Özgün
978-605-7557-11-7	The Forgotten Turkish Identity of the Aegean Islands: Turkish Identity in Rhodes and Kos	Mustafa Kaymakçı, Cihan Özgün
978-605-7786-13-5	The Foundations in Rhodes and Kos	Mustafa Kaymakçı
978-605-4392-69-8	George Orwell and His Message	Hasan Çakır
978-605-4392-70-4	George Orwell and His Non-Fictions the Conscience of Ageneration	Hasan Çakır
978-605-4392-31-5	Learn English Grammar Through Test and Exercises	Hasan Çakır
978-625-8468-16-8	International Congress of Language and Translation Studies	Onur Köksal
978-605-5176-76-1	Practical Easy Questions	Onur Köksal
978-625-7915-37-3	Positive Obligations of States for the Protection of Prisoners' Rights Under the Case Law of the	Güven Urgan
978-625-7915-24-3	Analysis of the Structural Effects of the 2008 Global Crisis on the Turkey Economy	Abdullah Topçuoğlu
978-625-7915-18-2	Recent Advances in Contest Theory	Mustafa Yıldırım
978-605-7786-82-1	The Marginalized Female Characters in Contemp British Drama	Yalçın Erden
978-605-7786-84-5	The effect of TV advertisements of Ulker Toto and Kinder Surprise chocolates on Turkish childr	Sinem Eyice Başev
978-605-7786-78-4	Curling	Kübra Özdemir, Kenan Sebin, Joel Ingersell
978-605-7786-43-2	An Analysis Of Difficulties Which Secondary School Students With Language Learning Difficulti	Şeyda Sarı
978-605-7786-28-9	Sports Injuries in Football	Elif Aydın
978-605-7786-12-8	El Muhtasar Fin Nahv	Rifat Işık
978-605-7557-90-2	Career Management In The Age Of Industry 4.0	Zuhal Gök Demir, Mehmet Özer Demir
978-605-7557-68-1	The Evaluation of Managers' and Staff's Perception on Providing Accesibility	Şeyda Sarı
978-605-7557-50-6	Economic Growth	Gökhan Karhan
978-605-7557-01-8	Knowledge Management within the Context of Business Organizations the Case of Factiva	Bahtiyar Ahu Alpaslan
978-605-4392-68-1	Explicit and Incidental Teaching of English Collocations	Ersen Vural
978-605-4392-28-5	Teaching Oral English	Fahrettin Şanal
978-605-4392-29-2	A Learner Corpus Based Study on Second Language	Fahrettin Şanal
978-975-8890-54-5	Take English Easy	Mehmet Soydan
978-625-8468-92-2	Cello Duets for Beginners	Ayna Isababayeva
978-625-8468-77-9	Art Education and Three Dimensions	Firdevs Sağlam
978-625-8468-75-5	Current Management and Business Issues	Beyza Erer
978-625-8468-73-1	Disadvantaged Groups: a Social Policy Perspective	Deniz Say Şahin, Sevinç Pehlivan Sütü
978-625-8468-56-4	Communicative Competence in Classroom: the Experiences of International Teaching Assistan	Elif Bengü
978-625-8468-18-2	An Analysis of Moves the Introduction Sections of Research Articles Written by Turkish Scholar	Eda Duruk
978-625-7405-54-6	Contemporary Business Techniques	Ayşe Gökçen Kapusuz, M. Fedai Çavuş
978-625-7405-45-4	Media and Gender: Different Examples of Women Studies from Turkey	Gizem Parlayandemir, Yıldız Derya Birincioğlu
978-625-7316-97-2	In the Context of Folklore Media and Communication	Samet Kılıç
978-625-7316-78-1	The Chancing World and Social Structure: Social Adaptation, Sports and Parents	Mehmet Ata Öztürk, Mustafa Kılıç
978-625-7316-43-9	Talking Fingers Viola Method	Tuba Özkan
978-605-70169-9-7	Insurance and Employability of Women	Metin Kılıç
978-605-06537-1-7	The New Trend of Generationz's Online Shopping Style and Instagram Relationship	Tayfun Emre Yaman
978-975-8890-69-9	Further Education in the Balkan Countries	Özcan Demirel
978-605-7494-21-4	The Media and City	Kübra Özarslan
978-605-70169-7-3	Studies in Turkish Language and Literature: Cultural Readings	Ali Fuat Altuntaş
978-605-7557-41-4	1st International Human Science Research Congress-Proceeding Book	Abdülkadir Kabadayı
978-605-7557-40-7	16th International Jtefs Bbcc Conference Sustainable Development, Culture, Education-Proceed	Abdülkadir Kabadayı
978-605-7557-24-7	II. International Congress on Cultural Heritage and Tourism	Necmi Uyanık, Tugay Arat
978-605-7557-16-2	II. International Social and Economic Research Student Congress/Full Paper Proceedings Book	Ahmet Ay, Hakan Acet
978-605-7557-39-1	5th International Conference on Sustainable Agriculture and Environment (Icsae-5)-Proceeding	Mithat Direk
978-605-7557-56-8	Craftarch'18 International Art Craft Space Congress Proceeding Book	Özlem Karakul, Ahmet Daldıran
978-605-9831-95-6	3rd International Conference on Sustainable Agriculture and Environment-Proceedings Book	Mitat Direk
978-625-7316-05-7	Temhişu't – Telhiş ve Şerhu Temhişu't – Telhiş	Rifat Işık
978-625-7316-79-8	El İlimi Muteğayyira Velbeniyyetul İctimaiyye Ettekiyful İctimaiy Erriyadatu Vel Ebe-i	Mehmet Ata Öztürk, Mustafa Kılıç
978-975-2475-80-9	توسندگان ادبیات کودکان و نوجوانان ایران	Berna Karagözoğlu

**SOSYAL, BEŞERİ
VE İDARİ BİLİMLER
ALANINDA ULUSLARARASI
ARAŞTIRMALAR V**

EDITÖR

Prof. Dr. Mahmut YARDIMCIOĞLU

EĞİTİM
yayınevi

HAKEM KURULU

- PROF.DR. HALUK DUMAN
- PROF.DR. H.MUSTAFA PAKSOY
- PROF.DR. ERCAN OKTAY
- PROF.DR. NUSRET GÖKSU
- PROF.DR. ORHAN ERCAN

ÖNSÖZ

Sosyal yapı farklı evrelerden geçerek günümüzdeki bilgi temelli düzeyde yer alan bir toplumsal düzen içinde konumlanmaya başlamış ve bu süreç uygulamaya dönük olarak artan bilgi ihtiyacı, teknolojik ve ekonomik gelişmeler, çevresel belirsizlikler karşısında yaşanan değişim ve dönüşümler, işgücü niteliğinin artırılması ve verimlilik alanlarına doğru yönelmeye başlamıştır. Bu durum sosyal ve beşeri düzeyde işletmeleri ve işgücünü geliştirme ve istihdam etme noktasında teknolojik, ekonomik, stratejik ve kuramsal bağlamda çeşitli bilimsel araştırmalar yapılmasını gerekli kılmıştır. İşte bu noktada günümüz bilgi toplumunda yaşanan hızlı değişim ve dönüşümler ile birlikte ortaya çıkan dinamikler sosyal ve beşeri bilimler alanında yapılacak olan bilimsel araştırmalara çeşitli düzeylerde veri akışı sağlamaktadır. Bu bağlamda iktisadi, finansal, teknolojik, örgütsel ve işgücü piyasaları gibi alanlarda yapılan uluslararası araştırmalar örgütsel düzeyde işletmelerin varlıklarını sürdürebilmeleri ve işgörenlerin istihdam edilmeleri ve performans seviyelerini artırmaları bakımından önemli bir konu haline gelmiştir.

Günümüzde kurumsal ve kurumlararası ilişkilerde yapılacak olan faaliyetlerin rutin olarak yerine getirilmesinde hem yönetsel hem de teknik düzeyde sosyal bilimler alanlarına daha fazla ihtiyaç duyulmakta ve işletmeler belirli bir amaç doğrultusunda bu çerçevede iş süreçlerini yerine getirmektedirler. Dolayısıyla örgütsel düzeyde; dijitalleşme, bilgi temelli sistemler, karar verme, süreç sahipliği ve yönetsel fonksiyonların dönüşümü ile belirlenen ortak amaç etrafında işgörenlerin yönlendirilmesi öngörülmektedir. Diğer bir ifade ile sosyal bilimler bağlamında işletmeler fayda, maliyet ve verimlilik analizlerine göre stratejik düzeyde planlar geliştirerek iş süreçlerini yönlendirmek istemektedirler. Söz konusu bu durum ise örgütsel düzeyde sistem, alt sistem, kültür ve işgören davranışlarının bir bütün halinde birbirleriyle entegre edilerek kurgulanmış bir yapıya dönüştürülmelerini gündeme getirmektedir. Tüm bu bileşenler; sosyal bilimler alanında bilimsel yönetim ilkeleri çerçevesinde temel alınacak bir yapının varlığını ve gerekliliğini gözler önüne sermektedir. Bu anlamda işletmelerin sahip olduğu tüm fonksiyonları bağlamında bir bütün olarak değerlendirilmeleri, işgörenlerden yüksek performans elde edilmesi, yönetsel düzeyde araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin uygulayıcılara yönelik olarak optimal bir düzleme getirilmesi sosyal ve beşeri bilimler araştırmalarının temel ilgisini oluşturmaktadır.

Toplumsal ve sosyal yapının biçimlenmesinde önemli bir role sahip olan sosyal ve beşeri bilimler alanının odak noktasında yer alan kaynak, değer, etik, strateji, değişim ve dönüşüm, verimlilik ve sürdürülebilirlik gibi anahtar kavramlar araştırmacıların ilgisini çekmekte ve motivasyonunu artırmaktadır. Bu kapsamda sosyal ve beşeri bilimler bağlamında; örgütsel araştırmalar ve yönetsel dinamikler, toplumsal, sosyal ve küresel düzeyde stratejik yönetim, rekabet, pazarlama, finans ve sistemsel yapısal işleyiş uygulamaları bulguları ve sonuçları bakımından temel bir referans noktası haline gelmiştir.

Araştırmacılar, yöneticilere, girişimcilere ve sosyal bilimler alanını takip eden okurlara katkı sağlayacağı düşünülerek oldukça detaylı ve hummalı bir şekilde meydana getirilen elinizdeki bu eser, farklı üniversitelerden zengin bir akademisyen kadrosu tarafından hazırlanmıştır. Bu eser; sosyal ve beşeri bilimler alanındaki uluslararası araştırmalar konularını detaylı ve derinlemesine incelemek ve bu alanda araştırma yapmak isteyen diğer araştırmacılara rehberlik edecek bir başucu kitabı olması amacıyla hazırlanmıştır. Bu çerçevede; kitabımız yirmi altı bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde; modern köle olarak yapay zekâyı okumak, ikinci bölümde; insan kaynakları yönetiminde yapay zekâ kullanımı, üçüncü bölümde; teknolojik distopiden bugünün simülasyon evrenine bir okuma, dördüncü bölümde; işletme biliminde yeni bir fenomen: dijital işletme, beşinci bölümde; işgücü piyasası temel göstergeleri bakımından G20 üyelerinin kümeleme analiziyle sınıflanması, altıncı bölümde; toplum yararına programının kamuda istihdam bağlamında değerlendirilmesi: Bitlis ili örneği, yedinci bölümde; Türkiye’de yolcu taşımacılığının dağılımı ve eğilimleri, sekizinci bölümde; örgütsel doğaçlama, dokuzuncu bölümde; sağlık hizmetlerinde ekonomik değerlendirme teknikleri, onuncu bölümde; eksik sözleşme teorisi üzerine, on birinci bölümde; lojistik sektöründe elektronik ticaretin covid 19 salgın sonrası gelişimi, on ikinci bölümde; liderlik tarzlarının çalışan performansına etkisinde iş tatmininin aracı rolü, on üçüncü bölümde; Avrupa Birliği ve Türkiye’nin Maastricht kriterleri bağlamında durum değerlendirmesi, on dördüncü bölümde; kurumsal iktisat yaklaşımıyla gelir dağılımı eşitsizliğine bakış, on beşinci bölümde; muhasebe eğitiminde uzaktan öğretim sisteminin öğrenci beklentilerini karşılama düzeyi üzerine bir araştırma, on altıncı bölümde; Türkiye’nin nüfus yapısı ve yaşlı nüfusa yönelik sağlık politikalarının önemi, on yedinci bölümde; ekonomik özgürlükler ve gelir düzeyi ilişkisinin analizi: farklı bir yaklaşım, on sekizinci bölümde; ulusaşırı siyasetin jeopolitik konumu üzerine temel kavramlar, on dokuzuncu bölümde; imalat sanayi ve ticaret işletmeleri yöneticilerinin iş etiği tutumlarının bireysel ve örgütsel düzeydeki demografik faktörlerle ilişkisi, yirminci bölümde; Kırklareli işgücü piyasasının değerlendirilmesi, yirmi birinci bölümde; profesyonel değere katkısı bağlamında uygulama birimlerinin iletişim eğitimindeki rolü: gazete erü örneği, yirmi ikinci bölümde; ambalaj tasarımında tüketicilerin renk tercihleri ve tercih nedenleri, yirmi üçüncü bölümde; yeni medyada gözetim ve büyük veri, yirmi dördüncü bölümde; tv dizilerinde ideoloji: “bizimkiler” örneği, yirmi beşinci bölümde; kurumsal kimliğin inşasında marka iletişimi yolculuğu ve adımları ve son olarak yirmi altıncı bölümde ise; çeviri ve adaptasyon faaliyetlerinden sonra modern Arap edebiyatında ele alınan konular ele alınmış ve hazırlanmıştır. Bu kitabın hazırlanmasında emeği geçen tüm yazarlara ve hakem kurulu üyelerine sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Ağustos 2021, Kahramanmaraş

Prof. Dr. Mahmut YARDIMCIOĞLU

İÇİNDEKİLER

- 1. MODERN KÖLE OLARAK YAPAY ZEKÂYI OKUMAK.....9**
Dr. Abdurrazak Gültekin
- 2. İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİNDE YAPAY ZEKÂ
KULLANIMI 29**
Dr. Öğr. Üyesi Ali Osman UYMAZ
- 3. A READING FROM TECHNOLOGICAL DYSTOPIA TO TODAY'S
SIMULATION UNIVERSE 47**
Asst. Prof. Duygu ÜNALAN
- 4. İŞLETME BİLİMİNDE YENİ BİR FENOMEN: DİJİTAL İŞLETME 65**
Dr. Öğr. Üyesi Engin YURDASEVER
- 5. İŞGÜCÜ PİYASASI TEMEL GÖSTERGELERİ BAKIMINDAN G20
ÜYELERİNİN KÜMELEME ANALİZİYLE SINIFLANMASI 89**
Dr. Öğr. Üyesi Aylin ALKAYA
- 6. TOPLUM YARARINA PROGRAMININ KAMUDA İSTİHDAM
BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ: BİTLİS İLİ ÖRNEĞİ..... 117**
Doç. Dr. Cemal ÖZTÜRK
Gülşah ÖZDEMİR
- 7. TÜRKİYE'DE YOLCU TAŞIMACILIĞININ DAĞILIMI VE
EĞİLİMLERİ 137**
Dr. Öğr. Üyesi Alpaslan ALPASLANOĞLU
- 8. ÖRGÜTSEL DOĞAÇLAMA..... 159**
Öğr.Gör.Dr. Didem ÖZTÜRK ÇİFTÇİ
- 9. SAĞLIK HİZMETLERİNDE EKONOMİK DEĞERLENDİRME
TEKNİKLERİ..... 169**
Dr. Öğr. Üyesi Erhan EKİNGEN
- 10. EKSİK SÖZLEŞME TEORİSİ ÜZERİNE..... 189**
Araştırma Görevlisi Fulden Nuray KÜÇÜKERGİN

11. LOJİSTİK SEKTÖRÜNDE ELEKTRONİK TİCARETİN COVID 19 SALGIN SONRASI GELİŞİMİ 203

Dr. Öğr. Üyesi Gonca Reyhan AKKARTAL

Begüm Elif KAPUSUZ

12. LİDERLİK TARZLARININ ÇALIŞAN PERFORMANSINA ETKİSİNDE İŞ TATMİNİN ARACI ROLÜ 223

Dr. Lütfi SÜRÜCÜ

13. AVRUPA BİRLİĞİ VE TÜRKİYE’NİN MAASTRİCHT KRİTERLERİ BAĞLAMINDA DURUM DEĞERLENDİRMESİ 239

Arş.Gör.Dr Nazlı SEYHAN

Prof. Dr. Seda TOLUN TAYALI

14. KURUMSAL İKTİSAT YAKLAŞIMIYLA GELİR DAĞILIMI EŞİTSİZLİĞİNE BAKIŞ 263

Dr. Öğr. Üyesi Onur OĞUZ

15. MUHASEBE EĞİTİMİNDE UZAKTAN ÖĞRETİM SİSTEMİNİN ÖĞRENCİ BEKLENTİLERİNİ KARŞILAMA DÜZEYİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA 291

Doç. Dr. Orhan BOZKURT

16. TÜRKİYE’NİN NÜFUS YAPISI VE YAŞLI NÜFUSA YÖNELİK SAĞLIK POLİTİKALARININ ÖNEMİ 307

Dr. Nadir Çomak

Doç. Dr. Osman Özkul

17. EKONOMİK ÖZGÜRLÜKLER VE GELİR DÜZEYİ İLİŞKİSİNİN ANALİZİ: FARKLI BİR YAKLAŞIM 321

Dr. Öğr. Üyesi Pınar KOÇ

18. ULUSAŞIRI SİYASETİN JEOPOLİTİK KONUMU ÜZERİNE TEMEL KAVRAMLAR 343

Dr. Salih Emir MUTLUER

**19. İMALAT SANAYİ VE TİCARET İŞLETMELERİ YÖNETİCİLERİNİN
İŞ ETİĞİ TUTUMLARININ BİREYSEL VE ÖRGÜTSEL DÜZEYDEKİ
DEMOGRAFİK FAKTÖRLERLE İLİŞKİSİ 359**

Dr. Öğr. Üyesi Türkmen Taşer AKBAŞ

Doç. Dr. Meral ELÇİ

20. KIRKLARELİ İŞGÜCÜ PİYASASININ DEĞERLENDİRİLMESİ ... 405

Doç. Dr. Ramazan TİYEK

**21. PROFESYONEL DEĞERE KATKISI BAĞLAMINDA UYGULAMA
BİRİMLERİNİN İLETİŞİM EĞİTİMİNDEKİ ROLÜ: GAZETE ERÜ
ÖRNEĞİ 419**

Dr. Öğr. Üyesi Deniz Elif YAVALAR

**22. AMBALAJ TASARIMINDA TÜKETİCİLERİN RENK TERCİHLERİ
VE TERCİH NEDENLERİ 443**

Dr. Öğr. Üyesi Elif URAL

Araş. Gör. Dr. Zafer ÖZOMAY

Dr. Öğr. Üyesi Lutfi ÖZDEMİR

23. YENİ MEDYADA GÖZETİM VE BÜYÜK VERİ 465

Dr. Volkan ARMAĞAN

24. TV DİZİLERİNDE İDEOLOJİ: “BİZİMKİLER ” ÖRNEĞİ 479

Dr. Öğr. Üyesi Mevlüt Can KOÇAK

Olgun Küçük

**25. KURUMSAL KİMLİĞİN İNŞASINDA MARKA İLETİŞİMİ
YOLCULUĞU VE ADIMLARI 503**

Doç. Dr. Yeliz BAŞ

**26. ÇEVİRİ VE ADAPTASYON FAALİYETLERİNDEN SONRA
MODERN ARAP EDEBİYATINDA ELE ALINAN KONULAR 519**

Zeynep KAZAN

İŞGÜCÜ PİYASASI TEMEL GÖSTERGELERİ BAKIMINDAN G20 ÜYELERİNİN KÜMELEME ANALİZİYLE SINIFLANMASI

Aylin ALKAYA*

GİRİŞ

İşgücü, istihdam edilen kişi sayısı ile işsiz kişi sayısının toplamı olarak kabul edilmektedir. İşgücü, bir ekonomide yer alan ve çalışmak için yeterli güç ve yeteneğe sahip 15-64 yaş aralığındaki çalışma çağındaki, bir işte çalışıyor olan veya işsiz olan aktif nüfustur (Kalaycı, 2016). Emek piyasası veya iş piyasası olarak da adlandırılan işgücü piyasası, istihdam edilmek üzere firmaların talep ettiği emek miktarı olan emek talebi ile emeğin iş piyasasına çıkışı olan emek arzının bulunduğu ve emeğin fiyatı olan ücretin tespit edildiği saha olarak tanımlanmaktadır (İÜAUEF, 2021). İktisadi yaşamın içinde yer alan işgücü piyasası, üretim faktörleri arasında en dinamik ve önemli üretim faktörü olan emek için bir ülkedeki toplam emek arzının emek talebiyle iletişime geçtiği piyasadır (Zaim, 1997). Kapsayıcı işgücü piyasası, çalışma çağındaki tüm insanların ücretli işlere katılmasına izin veren, onları teşvik eden ve onların gelişimi için bir çerçeve sağlayan bir işgücü piyasasıdır (İÜAUEF, 2021).

İstihdam yaratma, gelir yaratma, iş politikaları ile ilgili ekonomik ve sosyal politikaların ve programların tasarımı, uygulanması ve değerlendirilmesi için, işsizlik dâhil olmak üzere işgücü piyasalarını ve işgücünün yetersiz kullanımını izlemede yeterli bilgi tabanı sağlamak için ülkeler, ekonomiler çalışma istatistikleri kayıtlarını tutmaktadır (ILO, 2013). Çalışma istatistikleri kayıtlarında temel işgücü piyasası göstergeleri olarak istihdam oranı, işgücüne katılım oranı, işsizlik oranı, işgücü verimlilik düzeyi kullanılmaktadır. Bu göstergeler işgücü piyasası genel özellikleri hakkında bilgi sağlamaktadır. Ekonomilerde istihdam oranı, işgücüne katılım oranı ve işgücü verimlilik düzeyinin yüksek olması, işsizlik oranının ise düşük olması istenir.

* Dr. Öğr. Üyesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, ORCID ID: 0000-0001-5932-5553, aylin@nevsehir.edu.tr

G20, dünyanın önde gelen ekonomilerini bir araya getiren uluslararası platformdur. Üyeleri dünya Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH)'nın %80'inden fazlasını, küresel ticaretin %75'ini ve dünya nüfusunun %60'ını oluşturmaktadır (G20, 2021). G20, küresel finansal ve ekonomik sistem açısından büyük önem taşımaktadır (TİCARET, 2021). Kuruluşundan itibaren ülkemizin üyesi olduğu gelişmiş ülkeler ile yükselen piyasa ekonomilerin bir araya geldiği G20 platformu, Arjantin, Avustralya, Brezilya, Kanada, Çin, Fransa, Almanya, Japonya, Hindistan, Endonezya, İtalya, Meksika, Rusya, Güney Afrika, Suudi Arabistan, Güney Kore, Türkiye, İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Avrupa Birliği (AB)'nden oluşmaktadır.

Alan yazında işgücü piyasası göstergelerine dayalı ülke sınıflamalarının yapıldığı çalışmalar mevcuttur. Çalışmalarda OECD (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı), AB üye ülkeleri, Avrupa işgücü piyasaları ve düşük ve orta gelir grubu ülkeler sınıflamalara dâhil edilmiştir. Bu çalışmayla ise G20 üyelerine ilişkin işgücü piyasası göstergelerine dayalı sınıflama yapılması amaçlanmıştır. G20 üyelerine yönelik çalışma olmadığı için alan yazına katkı sağlanmaya çalışılmıştır. Çalışmada G20'yi oluşturan 19 ülke ve AB'nin temel işgücü piyasası göstergelerinden istihdam oranı, işgücüne katılım oranı, işsizlik oranı, işgücü verimlilik düzeyi, genç işsizlik oranı ve kadın istihdam oranı bakımından sınıflamalarının yapılması amaçlanmıştır. Türkiye'nin işgücü piyasası göstergeleri bakımından hangi grupta yer aldığı araştırılmıştır. Sınıflamaların yapılmasında istatistiksel analiz yöntemlerinden kümeleme analizi çalışmanın yöntemi olarak belirlenmiştir.

Çalışmada sırasıyla alan yazına, çalışma kapsamına alınan temel işgücü piyasası göstergelerine, G20 üyelerinin yıllara göre işgücü piyasası gösterge istatistiklerine, yöntem bölümüne, bulgulara ve sonuç bölümüne yer verilecektir.

ALAN YAZIN

Ignjatović (2000) çalışmasında, Avrupa işgücü piyasası yapısını ve refah devleti rejimleri ile Avrupa'daki işgücü piyasası türleri arasındaki ilişkiyi analiz edilmiştir. İşgücü anketlerinden yararlanılarak küme analizi uygulanmıştır. Kümeleme analizi, daha geleneksel, endüstriyel türden modern, esnek işgücü piyasası türüne kadar sıralanabilecek 4 farklı, bölgesel olarak yapılandırılmış ve tutarlı işgücü piyasası kümesi (gruplarını) belirlenmiştir. Avrupanın işgücü piyasasında coğrafi bölgelere göre kümelenildiği belirlenmiştir.

Saar vd. (2008), 2004 yılı AB işgücü anketi verilerine dayalı olarak okuldan işe geçişleri etkileyen 8 işgücü piyasası göstergesi ile 2 eğitimin işsizlik üzerine etkisini içeren 10 değişkenin alındığı çalışmayla AB üye ülkeleri kıyaslaması kümeleme analiziyle yapılmıştır. Sonuçlar, Güney Avrupa ülkelerinin okuldan işe

geçiş modellerinde çeşitlilik olduğunu göstermiştir. İspanya ve Portekiz, Yunanistan ve İtalya'ya kıyasla önemli ölçüde daha esnek işgücü piyasalarına sahip olan Kuzey iç işgücü piyasaları (ILM) sistemlerine sahip ülkeleri ile birlikte kümelendiği. İngiltere ve Danimarka benzer gençlerin eğitimden işgücüne geçiş yapılarını göstermiştir. Slovenya kuzey ILM ülkeleri ile birlikte kümelendiği. Polonya ve Slovakya'da gençlerin durumu Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri arasında en kötü durumda olduğu ve içeriden-dışarıdan bir bölünmenin oluşumuna dair bazı işaretler olduğu belirtilmiştir.

Tomáš ve Tomáš (2013), mevcut ekonomik kriz döneminde 27 AB ülkesinde işgücü piyasasının özelliklerine göre kriz öncesi (2008) ve kriz döneminde (2012) yaşanan değişiklikleri ve ülke gruplamalarını göstermek için kümeleme analizi kullanılmıştır. Farklı yaş gruplarının işsizliği, cinsiyet gruplarının işsizliği ve bu grupların katılım oranını işgücü piyasası göstergeleri olarak seçmişlerdir. 2008 yılında kümeleme analizi sonucu oluşan dört küme içinde Litvanya, Lüksemburg ve Macaristan'ın içinde bulunduğu küme en iyi gösterge değerlerine sahip olmuştur. 2012'de en iyi ülke grubu olarak Danimarka, Finlandiya ve İsveç gibi Kuzey Avrupa ülkeleri ile Almanya, Hollanda, Avusturya ve İngiltere gibi Batı Avrupa ülkelerinden oluşmuştur. Bu ülkeler her iki yıl dikkate alındığında işgücü piyasasının yapısı açısından en istikrarlı ülkeler olarak belirlenmiştir.

Pasnicu vd. (2014), AB işgücü piyasasının bir ülkeden diğerine önemli ölçüde farklılık gösterdiği görüşü doğrultusunda AB ülkelerini, farklılık ve benzerliklerin belirlenmesi için işgücü piyasasının temel göstergelerine göre gruplandırma amaçlanmıştır. Bu amaçla kümeleme analizi yöntemi kullanılmıştır. İşgücü piyasasının faaliyet oranı, istihdam oranı ve işsizlik oranı değişkenine dayanan kümeleme analizinde üç küme incelemesi yapılmıştır. İsveç, Hollanda, Avusturya, Almanya, Danimarka ve İngiltere işgücü piyasasına en iyi yerleştirilmiş ülkeleri grubunda yer almıştır.

Pivoňka ve Löster (2014) çalışmasında AB'deki farklı bölgelerin (NUTS2'ye göre) işgücü piyasasının özelliklerine göre kümeleme analiziyle sınıflandırılması yapılmıştır. Temel özellikler olarak farklı nüfus gruplarının (yaş ve cinsiyete göre bölünmüş) istihdam/işsizlik oranı, işgücüne katılım oranı, yarı zamanlı işlerin payı ve farklı nüfus grupları içindeki nüfus yapısındaki özellikler incelenmiştir. Makalenin amacı, AB'deki farklılıkları ülke ve bölge düzeyinde göstermektir. Sonuçlar, Avrupa'nın kuzeyi ve güneyi arasında önemli farklılıklar olduğunu göstermiştir. İskandinav ülkeleri en iyi kümeye aitken, Avrupa'nın güneyinin olumsuz göstergelere sahip olduğu görülmüştür. Eski Sovyet bloğundan ülkeler ile Batı Avrupa'nın geri kalanından ülkeler arasında da farklılık belirlenmiştir.

Drutarovská vd. (2016) çalışması AB üyesi ülkelerde kadınların işgücü piyasası koşullarındaki durumunu incelemiştir. Eğitim, haftalık çalışma saatleri, gelir, yoksulluk riski, işsizlik oranı ve yaşam beklentisi göstergeleri kullanılarak AB'ye üye 28 ülkenin işgücü piyasalarında kadınların durum ve konumlarının analizi sunulmuştur. Benzer cinsiyet ve işgücü piyasası özelliklerine sahip ülkeleri bir arada gruplandırmak için kümeleme analizi yöntemi uygulanmıştır. Analiz sonucu, AB ülkeleri arasında farklılıklar olduğu ortaya konmuştur. Belçika, Fransa, Lüksemburg, Hollanda, Danimarka, İrlanda, İngiltere, Finlandiya, İsveç ve Güney Kıbrıs'ın oluşturduğu küme en iyi sonuçları veren ülkeler kümesi olarak belirlenmiştir.

Rollnik-Sadowska ve Dąbrowska (2018) çalışmasıyla AB ülkelerindeki işgücü piyasası politikaları (İPP) etkinliği ve verimliliği incelenmiş ve İPP harcamalarına ilişkin karşılaştırmaları yapabilmek için 2004 ve 2014 yılı incelenerek kümeleme analizi uygulanmıştır. 2004'te en yüksek İPP harcamalarına sahip ülkeler, tüm AB ülkeleri arasında her zaman en iyi istihdam oranlarına sahip ülkelerin olmadığı belirlenmiştir. Belçika, Almanya, Fransa için gösterge olarak %70'in altında yer almıştır. 2014'te Almanya, Danimarka ve İsveç en yüksek İPP harcamasına sahip olan ve en iyi istihdam başarısını gösteren küme olarak belirlenmiştir.

Beyhan-Acar (2018) çalışmalarında temel işgücü piyasası göstergelerine göre OECD ülkelerinin çok boyutlu ölçekleme analiziyle iki boyutlu uzaydaki konumları belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışmanın değişkenleri olarak genç işsizlik, kadın istihdam, toplam işsizlik, uzun süreli işsizlik oranları olarak dört işgücü piyasası göstergesi dikkate alınmıştır. Türkiye'nin diğer OECD ülkelerinden farklı bir yerde konumlandığı belirlenmiştir. Türkiye'nin kadın istihdam oranı diğer ülkelere kıyasla oldukça düşük, işsizlik oranı birçok ülkeye kıyasla daha yüksek olmasının Türkiye'nin ayrı bir konumda yer almasının nedeni olacağını belirtmenin mümkün olduğu belirtilmiştir.

Akdamar (2019) çalışmasında işgücü piyasası göstergesine göre çok boyutlu ölçekleme analizi ve kümeleme analiziyle OECD ülkelerinin sınıflamalarının ve konumlarının belirlenmesine çalışmıştır. İstihdam oranı, işgücü piyasası güvensizliği, uzun dönem işsizlik oranı ve kişisel kazanç olmak üzere dört işgücü piyasası göstergesi kullanılmıştır. Kümeleme analizinde dört küme üzerinden inceleme yapılmış ve Türkiye'nin Şili, İtalya, Letonya, Portekiz, Slovakya'yla aynı kümede yer aldığı belirlenmiştir. Çok boyutlu ölçekleme analizi sonucu Türkiye, İspanya ve Yunanistan'ın diğer OECD ülkelerinden daha uzakta konumlandığı görülmüştür. Bu ülkelerdeki işgücü piyasası güvensizliğinin yüksek olmasının diğer OECD ülkelerinden ayrı konumlanmasının en önemli nedeni olduğu yoru-

mu yapılmıştır. Kümelenmede en belirleyici değişkenin işgücü piyasası güvensizliği olduğu belirlenmiştir.

Demir (2021) çalışmasında, işgücü piyasasındaki toplumsal cinsiyet eşitsizliğini somutlaştırmada kadın ve erkek için işgücü piyasasındaki temel göstergeler çerçevesinde (cinsiyet ayrımcılığına göre) OECD ülkeleri çok boyutlu ölçekleme analizi kullanılarak karşılaştırılmıştır. Kadın ve erkeklerin işgücüne katılım oranı, istihdam oranı, yarı zamanlı çalışma oranı, yönetici olarak çalışan kadınların oranı ve işsizlik oranları temel göstergeler olarak kullanılmıştır. Analizler sonucu kadın işgücü söz konusu olduğunda Türkiye'nin diğer OECD ülkelerinden ayrı bir yerde konumlandığı, erkek işgücü söz konusu olduğunda ise Türkiye'nin İspanya, İtalya ve Fransa'ya yakın konumlandığı ve benzer gösterge değerleri olduğu belirlenmiştir. Diğer OECD ülkelerine kıyasla Türkiye'nin kadın istihdamını artırmak ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlayabilmesi için çok daha fazla çaba göstermesi gerektiği belirtilmiştir.

TEMEL İŞGÜCÜ PİYASASI GÖSTERGELERİ

Çalışma kapsamında istihdam oranı, işgücüne katılım oranı, işsizlik oranı, işgücü verimlilik düzeyi, genç işsizlik oranı ve kadın istihdam oranı temel işgücü piyasası göstergeleri olarak alınmıştır. İşgücü piyasası göstergelerinden biri olan istihdam oranı, belirli bir dönemde ülke ekonomisinde aktif nüfus içinde istihdam edilenlerin görece ağırlığını göstermektedir. İstihdamda olanların aktif nüfusa oranlanmasıyla hesaplanmaktadır. Bir ekonomide çalışmak isteyenlere iş sağlama kapasitesinin bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. Ekonominin büyüme hızını yönetme ve anlama açısından istihdam oranındaki değişim ve eğilimin değerlendirilmesi büyük önem taşımaktadır (İÜAUEF, 2021).

İşgücü hacmini, emek arzını belirleyen unsurlardan biri olan işgücüne katılma oranı, belirli bir zamanda aktif olarak iş arayanlar ile istihdam edilenlerin toplamının aktif nüfusa oranıdır (Dülger, 2017). TÜİK işgücüne katılma oranını "İşgücünün kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus içindeki oranı" olarak tanımlamaktadır (TÜİK, 2021). Kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus TÜİK tarafından "Üniversite yurtları, yetiştirme yurtları (yetimhane), huzurevi, özel nitelikteki hastane, hapisane, kışla vb. yerlerde ikamet edenler dışında kalan nüfus içerisindeki 15 ve daha yukarı yaşta nüfustur." olarak tanımlanmıştır. İşgücüne katılma oranı iş gücü/aktif nüfus olarak gösterilebilir (İÜAUEF, 2021). İşgücü piyasası politikalarında önemli bir gösterge olarak kullanılan işgücüne katılma oranı kişilerin işgücünde olma ihtimalini yansıtır ve ekonomi politikalarının uygulanmasında göz önünde bulundurulması gereken bir göstergedir (Biçerli, 2009). İşgücüne katılımı neyin yönlendirdiğini anlamak, politika yapıcılar

ve ekonomistler için birincil öneme sahiptir. İşgücüne katılım, bir ülkede üretim için mevcut emek miktarını ölçer. Ekonominin potansiyel büyümesini doğrudan etkilediği için işgücü piyasasının başarılı bir şekilde işleyip işlemediğinin önemli bir göstergesidir (Verdugo, ve Allègre, 2020).

İşgücü verimliliği bir ekonomideki ekonomik büyüme, rekabet gücü ve yaşam standartları ile yakından bağlantılı olan önemli bir ekonomik göstergedir. İktisat teorisi, ekonomik büyümeyi iki faktörün bir sonucu olarak görür – işgücü verimliliğindeki artış ve işgücü arzındaki büyüme (Solow 1957, 1987). İşgücü verimliliği artışı, sermaye yoğunluğu ve işgücü kalitesi gibi üretken girdilerdeki büyümeye bağlıdır (Powell ve Snellman, 2004). İşgücü verimliliği belirli bir zaman referans dönemi boyunca işgücü birimi başına (çalışan kişi sayısı veya çalışılan saat cinsinden ölçülen) üretilen toplam çıktı hacmini (GSYİH cinsinden ölçülür) temsil eder. İşgücü verimliliği göstergesi, veri kullanıcılarının GSYİH’den işgücüne girdi düzeylerini ve zaman içindeki büyüme oranlarını değerlendirmelerine olanak tanır, belirli bir ekonomik ve sosyal bağlam için üretim sürecinde insan sermayesinin verimliliği ve kalitesi hakkında genel bilgi sağlar (ILO, 2021).

İşsizlik sorunu, emek arzının tam kullanılmamasından kaynaklı üretimdeki değer kaybı sorunudur. İşsizlik, bireysel açıdan kişi başına düşen gelirin azalmasına dolayısıyla toplam milli gelirin düşmesine neden olmaktadır. Bireylerin çalışma isteğinde olup işsiz kalması ülkelerindeki ekonomik yapıdan kaynaklanan bir kusurudur. Ülkenin ekonomik yapısının belirli bir ücret karşılığında çalışmak isteyen bireylere iş sağlayamaması beşeri kaynakların tam istihdamın gerçekleştirilmesindeki etkisizliğinden kaynaklanmaktadır (İŞKUR, 2016). İşsizlik kişisel sorun olmanın ötesinde toplumsal bir sorundur. İşsiz durumunda olan kişiler pek çok sosyal, fiziksel ve psikolojik sorunlar yaşayabilmekte, işsizlik toplumun huzuru açısından pek çok olumsuz sonuçlara yol açabilmektedir (Özdemir, Ersöz ve Sarıoğlu, 2006).

İktisadi politikalarının geliştirilmesinde temel alınan göstergelerden biri olan işsizlik oranı, işgücü arzının yetersiz kullanımının bir ölçüsü olup işsiz sayısının toplam işgücündeki kişi sayısına bölünmesiyle hesaplanmaktadır. İşsizlik oranı işi olmayan, çalışmaya hazır ve aktif olarak iş arayan işgücünün oranının bir göstergesidir. İstihdam için uygun olan ve çalışmak isteyen ancak bunu yapamayan kişiler için bir ekonominin istihdam yaratmadaki yetersizliğini yansıtmaktadır. Bir ekonominin işgücü verimliliğinin, etkinliğinin ve işgücü piyasasının performansının göstergesi olarak görülmektedir (ILOSTAT, 2021).

OECD, ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü) ve UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu) tarafından 15-24 yaş arası, genç olarak kabul edilmektedir. Genç işsizliği, 15-24 yaş arasında çalışma çağında olup işi olma-

yan, aktif olarak iş arayan genç nüfusun işsiz kalmasıdır. Genç işsizlik oranı ülkelerdeki işgücünün önemli belirleyicileri arasında gösterilmektedir.

Küresel düzeyde, gençlerin işgücüne katılım oranları düşme eğilimindedir. ILO'nun Mart 2020'de yayınladığı "Gençler için Küresel İstihdam Eğilimleri" raporu, 1999-2019 yıllarında genç nüfus 1 milyardan 1,3 milyara yükselirken, aktif işgücü piyasalarındaki gençlerin büyüklüğünün 568 milyondan 497 milyona gerilediğini göstermiştir. Gençlerin ne istihdamda ne de eğitimdeki payı 2005'ten (yüzde 22,8) 2018'e (yüzde 22,1) fazla değişmemiştir. Bu dönemde giderek daha fazla genç bir eğitim kurumuna devam etmekte ancak dünya gençliğinin önemli bir bölümünün (çoğunlukla kadınlar) kendi parasını kazanmanın veya daha yüksek eğitim seviyelerini tamamlamanın getirdiği avantajlardan uzak durduğu görülmektedir (ILO-Ankara, 2021). Gençlerde tecrübe yoksunluğu, yeni işler yaratılamaması, gençlerin niteliklerinin işgücü piyasasının ihtiyaçlarına cevap verememesi genç işsizliğinin temel nedenleri arasında sayılmaktadır. Bu gerekçeler belirli politikalarla çözülebilecekken çözülmemesi/çözülememesi işsizlikten en çok gençlerin etkilenmesine yol açmaktadır. Genç işsizlik oranının toplam işsizlik oranıyla kıyaslanmasıyla genç işsizlik sorunun boyutu hakkında fikir verilebilmektedir (Erdayı, 2009). Dünyada 2019 yılı ortalama genç işsizlik oranı (%15,285), ortalama toplam işsizlik oranının (%5,373) yaklaşık üç katıdır. Türkiye'de genç işsizlik oranı %24,6, toplam işsizlik oranının %13,7 yaklaşık iki katıdır. Dünyada ve Türkiye'de işsizliğin büyük ölçüde gençleri etkilediği söylenebilir.

Kadın istihdamı ülke ekonomilerini kıyaslamada yararlanılan temel işsizlik göstergelerinden biridir. Kadınlar dünya nüfusunun yaklaşık yarısını oluşturmalarına karşın işgücüne katılım oranları erkeklere kıyasla daha düşüktür. Kadınlarda işsizlik oranı genellikle erkeklere göre daha yüksek ve kadınların aileyle ilgili nedenlerden dolayı işgücünden çıkma olasılığı erkeklere göre daha fazla olmaktadır (ILOSTAT, 2021). Kadınların işgücüne katılmama nedenleri olarak ailede bakmakla yükümlü olunan bireylerin olması, evli kadınların eş ve anne olarak aile içindeki statüsü ön plana çıkmaktadır.

Sürdürülebilir kalkınma, büyüme ve kalkınmanın da anahtarı olan insan sermayesine odaklanmaktadır. Ulusal ve küresel düzeyde sürdürülebilir ekonomik büyüme, kadınların işgücüne katılmasına, beceri ve niteliklerinden tam anlamıyla yararlanmasına bağlıdır. Ancak, beşeri sermayenin yarısını oluşturan kadınlar, sermayenin en az kullanılan kaynaklarından biridir. Kadın işgücü katılım oranının arttırılması ve kadın ve erkek arasındaki ekonomik eşitsizliklerin azaltılması, ekonomik büyümeyi, kişi başına düşen geliri, yoksulluğun ve gelir eşitsizliğinin azaltılmasını, daha iyi yönetim anlayışını, iş performansı ve yenilikçiliği, sosyal refahı ve tüm ülkelerde sürdürülebilir kalkınmayı sağlayabilir (OECD, 2008:3).

G20 ÜYELERİNİN YILLARA GÖRE İŞGÜCÜ PİYASASI GÖSTERGE İSTATİSTİKLERİ

1991-2020 yılları arası yaklaşık 5'er yıllık verilere dayalı G20 üyelerinin temel işgücü piyasası gösterge istatistikleri kayıtlar incelenmiştir. İşgücü piyasası gösterge verileri ve GSYİH verisi Dünya Bankası veri tabanından derlenmiştir. Çalışma kapsamında tablo ve grafiklerde AB gösterimi, AB'ye üye ülkelere ait göstergelerin ortalamasının alınmasıyla elde edilen değerleri yansıtmaktadır.

Tablo 1'den istihdam oranlarına bakıldığında üst orta gelir grubunda yer alan Çin'in tüm yıllar içinde genel itibarıyla en yüksek istihdama, 2020 yılına gelindiğinde ise Endonezya'nın en yüksek istihdama sahip olduğu görülmektedir. En düşük istihdama sahip ülke Güney Afrika'dır. Üst orta gelir grubundaki Türkiye istihdam oranında 1991 yılında en yüksek seviyesinde iken 2020 yılında G20 içinde sondan üçüncü sırada yer almıştır. Alt orta gelir grubundaki Hindistan'la kıyaslandığında genel itibarıyla Türkiye'nin Hindistan'dan daha düşük istihdam oranına sahip olduğu 2020 yılında Türkiye ile Hindistan istihdam oranlarının çok yakın değerde olduğu görülmektedir.

Tablo 1: Yıllara göre G20 Üyeleri için İstihdam Oranı Dağılımları

G20	Gelir grubu	1991	1995	2000	2005	2010	2015	2020
Endonezya	ÜOG	63,8	63,42	63,15	58,83	63,42	63,49	63,72
Çin	ÜOG	77,16	76,4	74,82	70,24	68,05	66,76	63,48
Avustralya	YG	57,22	58,29	59,39	61,31	62,18	61,21	60,6
Japonya	YG	62,58	61,58	59,65	57,94	57,01	57,95	60,49
Güney Kore	YG	58,87	60,38	58,46	59,84	58,54	60,47	60,06
İngiltere	YG	56,87	55,54	58,03	58,82	57,05	59,06	60,05
Almanya	YG	56,46	53,44	53,46	51,93	55,29	57,3	57,96
Kanada	YG	59,42	58,3	60,81	62,16	61,25	61,08	57,86
Rusya	ÜOG	62,76	55,62	54,7	56,56	57,84	59,14	57,62
ABD	YG	60,64	62,11	63,77	61,74	57,45	58,73	56,31
Meksika	ÜOG	56,85	55,4	58,32	58,42	57,5	58,14	53,79
AB		52,16	49,57	50,34	50,64	51,03	50,99	52,21
Brezilya	ÜOG	58,12	59,68	57,75	60,02	59,73	58,65	51,14
Suudi Arabistan	YG	49,3	48,45	47,57	47,44	48,42	52,91	50,61
Fransa	YG	50,03	48,58	49,73	51,15	51,13	49,76	49,46
Arjantin	ÜOG	57,25	49,45	52,58	54,82	55,74	55,45	49,44
İtalya	YG	45,47	41,81	42,54	45,17	44,01	42,95	43,89
Türkiye	ÜOG	51,81	49,39	45,63	41,13	42,61	45,75	43,37
Hindistan	AOG	55,15	54,91	54,23	54,89	51,15	48,08	43
Güney Afrika	ÜOG	39,85	39,34	38,82	39,1	39,53	41,45	36,69

ÜOG: Üst orta gelir, AOG: Alt orta gelir, YG: Yüksek gelir

İşgücüne katılma oranı verilerinin tüm ülkeler için mevcut olmadığı Tablo 2'den görülmektedir. Mevcut veriler değerlendirildiğinde 2019 yılı en yüksek işgücüne katılma oranı Endonezya'ya aittir. Endonezya'yı Avustralya, Kanada, Güney Kore izlemiştir. Mevcut yıllara ait tüm verilerinden Çin'de işgücüne katılma oranının oldukça yüksek olduğu görülmektedir. İşgücüne katılma oranı Türkiye'de 1991 yılında en yüksek değerdedir ancak 2019 yılına gelindiğinde bu oranın 52,91'e düştüğü ve Türkiye'nin sıralamada sondan üçüncü olduğu belirlenmektedir.

Tablo 2: Yıllara göre G20 üyeleri için İşgücüne Katılma Oranı Dağılımları

G20	Gelir grubu	1991	1995	2000	2005	2010	2015	2019
Çin	ÜOG			76,82	74,24	70,96	70,69	70,1
Endonezya	ÜOG	65,95		67,76	64,4	66,58	66,58	68,19
Avustralya	YG	63,14	63,54	63,14	64,4	65,39	65	65,95
Kanada	YG	66,58	64,82	65,76	67,14	66,91	65,84	65,71
Güney Kore	YG	60,6	61,94	61,2	62,2	61,1	63,17	63,57
İngiltere	YG	62,66	61,58	61,91	62,27	62,35	62,75	63,22
ABD	YG	66,2	66,72	67,07	66,05	64,71	62,65	63,1
Brezilya	ÜOG	63,63	65,22		68,14		62,24	62,61
Rusya	ÜOG		65,14	65,46	65,98	67,69	69,14	62,21
Japonya	YG	63,8	63,4	62,4	60,4	59,6	59,6	62,1
Almanya	YG	59,42	57,72	57,46	58,42	59,37	60,17	61,91
Arjantin	ÜOG	56,69	58,19	57,72	61,51	60,19		60,29
Meksika	ÜOG	59,86	61,51	61,69	59,33	59,66	59,8	60,1
AB		55,75	56,54	55,8	56,01	56,8	56,98	57,58
Suudi Arabistan	YG			49,24			54,02	56,1
Fransa	YG	55,41	55,44	55,7	56,24	56,51	56,01	55,33
Güney Afrika	ÜOG	37,51	54,29	50,75	48,46	52,27	54,59	55,27
Türkiye	ÜOG	57	54,13	49,95	46,43	48,13	51,24	52,91
İtalya	YG	50,7	47,29	48,15	49,11	48,21	48,97	49,89
Hindistan	AOG	57,95		57,2	57,8	53,53		48,14

ABD doları satın alma gücü paritesi içinde işgücü verimliliği verileri Tablo 3'te sunulmuştur. İşgücü verimliliği gösterge tanımı çalışan kişi başına GSYİH'dır (sabit 2017 satın alma gücü paritesi ABD doları). Çalışan kişi başına GSYİH, ekonomideki toplam istihdama bölümüdür. GSYİH satın alma gücü paritesi, satın alma gücü paritesi oranları kullanılarak 2017 sabit uluslararası dolara dönüştürülen GSYİH'dır (WB, 2021).

Tablo 3'ten 2019 yılı en yüksek işgücü verimliliğe sahip ülkeler yüksek gelir grubundaki ABD, Suudi Arabistan, Fransa, İtalya ve Almanya olarak belirlenmektedir. İşgücü verimliliğinde yüksek gelir grubundaki ülkelerin ilk sıralarda yer aldığı görülmektedir. Üst orta gelir grubundaki Türkiye'nin yüksek gelir grubundaki Güney Kore ve Japonya'dan daha iyi işgücü verimliliğine sahip olduğu ve 10. sırada yer aldığı görülmektedir. Türkiye'de işgücü verimliliği yıllar içinde olumlu yönde artış göstermiştir.

Tablo 3: Yıllara göre G20 Üyeleri için İşgücü Verimliliği Dağılımları

G20	Gelir grubu	1991	1995	2000	2005	2010	2015	2019
ABD	YG	84062,24	88844,99	100468,3	111356,4	118578,4	123334,1	127378,2
Suudi Arabistan	YG	161584,3	151909,5	142880,5	141247,1	129376,9	124649,2	119169,7
Fransa	YG	84577,39	90018,93	98523,95	99888,58	101116,5	106689,9	111109,4
İtalya	YG	97309,98	109591,8	118129,3	114160,2	112827,1	108604	108761,6
Almanya	YG	80687,83	87836,86	95083,3	98742,43	98204,47	102729,4	104899,1
Avustralya	YG	68331,09	72067,63	81601,81	85874,25	89365,71	95946,07	97976,26
AB		68380,01	74552,26	82623,53	87759,06	90280,86	94190,55	97724,65
Kanada	YG	70816,68	76500,56	75585,64	82080,37	87612,37	92516,03	93588,32
İngiltere	YG	65428,3	73050,24	80862,92	88268,55	89234,44	91906,86	93323,98
Türkiye	ÜOG	37285,71	41230,61	48739,19	62150,64	64300,26	76263,5	81788,62
Güney Kore	YG	31267,56	38989,72	49481,35	58963,38	70029,74	74475,59	80406,65
Japonya	YG	64536,28	66099,07	70058,65	75089,39	76090,85	78888,22	78055,24
Rusya	ÜOG	42000,29	30433,69	32580,24	41775,29	48695,67	52679,09	57061,15
Arjantin	ÜOG	38355,37	49872,99	49516,14	48730,44	57052,3	57713,17	52674,59
Meksika	ÜOG	43868,91	42238,58	46269,22	44671,71	43890,11	45799,36	45023,95
Güney Afrika	ÜOG	41361,51	38704,86	39295,98	42311,69	44791,33	43809,45	43799,05
Brezilya	ÜOG	27638,68	28032,48	28662,73	28813,17	33112,1	33097,08	32678,84
Çin	ÜOG	2783,867	4289,843	6133,802	9535,736	16051,1	23199,52	30073,86
Endonezya	ÜOG	11642,94	14007,04	12998,75	16240,32	18358,98	22034,95	24426,25
Hindistan	AOG	5221,101	6038,81	7271,139	8774,069	11944,41	15853,14	19534,49

Yıllara göre işsizlik oranları (toplam işgücü içindeki yüzdesi, modellenmiş ILO tahminleri) Tablo 4'te sunulmuştur. Tablo 4'ten görüldüğü üzere genel itibariyle yıllar içinde işsizlik oranının en düşük olduğu ülkeler uzak doğu ülkelerinden Japonya, Güney Kore ve Çin olmuştur. 2020 yılı incelendiğinde işsizlik oranının en düşük olduğu ülkeler Japonya, Güney Kore, Endonezya, Almanya ve

İngiltere'dir. İşsizlik oranının en yüksek olduğu ülke Güney Afrika, sonraki sırada ise Türkiye'dir. Türkiye'de yıllar içinde işsizlik oranlarında genel itibariyle olumsuz yönde artış olmuştur. İşsizlik oranı 2020 yılında Türkiye'de %13,92 ile Japonya'dakinin 4,68 katı; Güney Kore, Endonezya, Almanya ve İngiltere'dekinin ise yaklaşık 3 katı fazla seviyede gerçekleşmiştir. 1991-2020 yılları Dünya Bankası verileri incelendiğinde Türkiye'de işsizlik oranı 2020 yılında en yüksek seviyesine ulaşarak 13,92 olduğu belirlenmektedir. G20 üyeleri için gelir grubuna göre işsizlik oranlarının dağılımında belirli bir eğilim belirlenmemiştir.

Tablo 4: Yıllara göre G20 Üyeleri için İşsizlik Oranları Dağılımı

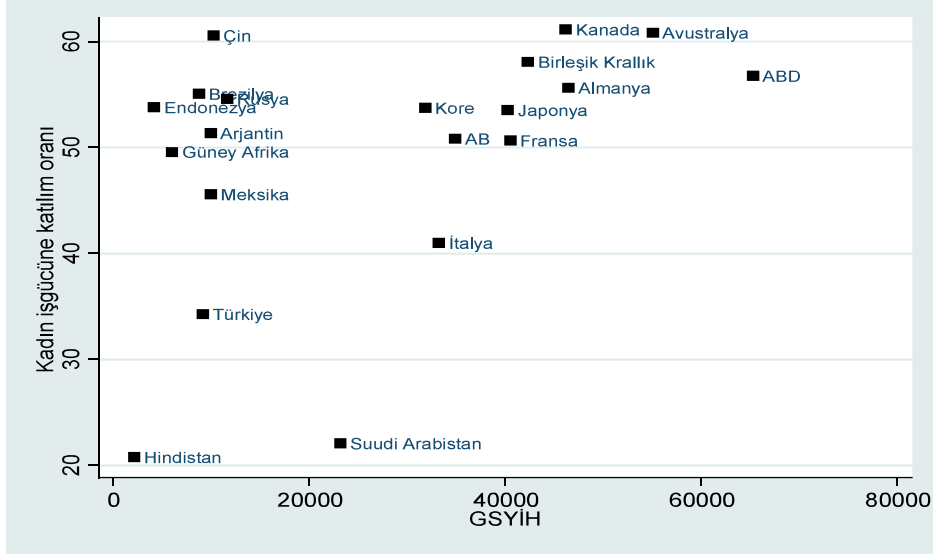
G20	Gelir grubu	1991	1995	2000	2005	2010	2015	2020
Japonya	YG	2,1	3,2	4,7	4,4	5,1	3,4	2,97
Güney Kore	YG	2,41	2,06	4,4	3,7	3,7	3,55	4,07
Endonezya	ÜOG	2,62	4,61	6,08	7,95	5,61	4,51	4,11
Almanya	YG	5,32	8,16	7,92	11,17	6,97	4,62	4,31
İngiltere	YG	8,55	8,69	5,56	4,75	7,79	5,3	4,34
Meksika	ÜOG	3,15	7,1	2,65	3,56	5,3	4,31	4,71
Çin	ÜOG	2,4	3	3,3	4,5	4,5	4,6	5
Rusya	ÜOG	5,13	9,45	10,58	7,12	7,37	5,57	5,73
Avustralya	YG	9,58	8,47	6,28	5,03	5,21	6,05	6,61
Hindistan	AOG	5,55	5,75	5,75	5,65	5,65	5,56	7,11
AB		8,68	11,1	9,82	9,57	9,8	10,02	7,37
Suudi Arabistan	YG	7,21	5,86	4,57	6,05	5,55	5,59	8,22
ABD	YG	6,8	5,65	3,99	5,08	9,63	5,28	8,31
Fransa	YG	9,13	11,84	10,22	8,49	8,87	10,35	8,62
İtalya	YG	10,1	11,67	10,84	7,73	8,36	11,9	9,31
Kanada	YG	10,32	9,49	6,83	6,76	8,06	6,91	9,48
Arjantin	ÜOG	5,44	18,8	15	11,51	7,71	7,61	11,67
Brezilya	ÜOG	6,37	6,42	9,9	9,57	7,73	8,43	13,67
Türkiye	ÜOG	8,21	7,64	6,5	10,64	10,66	10,24	13,92
Güney Afrika	ÜOG	29,44	29,87	29,88	29,12	24,68	25,15	28,74

Tablo 5'ten tüm yıllar içinde kadın istihdamının en yüksek olduğu ülkenin Rusya olduğu belirlenmektedir. 2020 yılında en üst seviyesine ulaşmasına karşın kadın istihdamı konusunda Türkiye, G20 üyeleri içinde gerilerde kalmış sondan üçüncü sırada olmuştur. Türkiye'de %33,28 oranında kadın istihdam edilmekte, %66,72 gibi büyük bir çoğunluktaki kadın istihdam edilememektedir. 2019 yılında yüksek gelir grubundaki ülkelerin çoğunluğunda kadın istihdamı %48-%44,26 arasında iken Suudi Arabistan yüksek gelir grubunda yer alan ülke olmasına karşın kadın istihdamında oldukça düşük (%15,81) seviyededir.

Tablo 5: Yıllara göre G20 Üyeleri için Kadın İstihdamı Oranı Dağılımı

G20	Gelir grubu	1991	1995	2000	2005	2010	2015	2019
Rusya	ÜOG	47,99	47,29	48,33	49,19	48,75	48,44	48,6
Fransa	YG	43,78	45,02	45,61	46,59	47,25	47,72	48,09
Kanada	YG	44,42	44,92	45,7	46,42	47,13	47,05	47,24
İngiltere	YG	43,32	44,29	45,22	45,68	46,03	46,46	47,04
Avustralya	YG	41,59	42,7	43,64	44,67	45,09	45,91	46,64
Almanya	YG	42,02	42,78	43,73	44,68	45,58	46,27	46,29
ABD	YG	44,43	45,21	45,56	45,79	46,18	45,87	46,16
AB		41,98	42,68	43,55	44,25	45,14	45,74	45,87
Güney Afrika	ÜOG	37,63	39,43	41,63	43,48	43,75	44,84	45,31
Japonya	YG	40,59	40,26	40,36	41	41,73	42,8	44,26
Brezilya	ÜOG	34,29	37,65	39,96	42,44	42,35	42,72	43,9
Çin	ÜOG	45,17	45,1	45,09	44,63	44,08	43,92	43,63
Arjantin	ÜOG	39,84	41,21	42,17	41,85	41,38	41,61	43,27
İtalya	YG	36,65	36,85	38,56	40,09	41,17	42,13	42,69
Güney Kore	YG	39,35	39,61	40,37	40,92	40,97	41,84	42,61
Endonezya	ÜOG	37,66	38,08	38,19	35,72	38,15	38,06	39,52
Meksika	ÜOG	29,86	32,64	33,57	35,44	36,82	37,48	38,49
Türkiye	ÜOG	30,84	29,54	27,7	26,05	29,18	31,73	33,28
Hindistan	AOG	25,06	25,4	25,56	26,43	23,03	20,65	20,32
Suudi Arabistan	YG	10,79	11,95	13,96	14,61	14,76	16,25	15,81

Şekil 1’de G20 üyeleri 2019 yılı GSYİH değeri ile kadın işgücüne katılma oranları dağılımı verilmektedir. Suudi Arabistan dışındaki yüksek gelir grubundaki ülkelerde kadın işgücüne katılım oranının yüksek olduğu görülmektedir. Çin, Brezilya, Endonezya, Arjantin üst orta gelir grubundaki ülkeler olmakla birlikte kadın işgücüne katılım oranları %50’nin üzerindedir. Türkiye, G20 üyeleri içinde üçüncü sırada en düşük kadın işgücüne katılım oranına (%34,27) sahip ülkedir.

Şekil 1: 2019 Yılı GSYİH Değeri ile Kadın İşgücüne Katılma Oranları Dağılımı

Tablo 6'dan 2019 yılı genç işsizlik oranının en düşük olduğu ülke Japonya'dır. Yukarıda Tablo 4'te verilen işsizlik oranlarından da en düşük işsizlik oranının 2020 yılı için Japonya'ya ait olduğu görülmektedir. Genç işsizlik oranının yüksek olduğu iki ülke ise Suudi Arabistan (%29,63) ve Güney Afrika (57,47) olduğu belirlenmektedir. Güney Afrika'da gençlerin yarıdan fazlası işsizdir, dolayısıyla çok ciddi genç işsizliği sorunu olduğu söylenebilir. Gelir gruplarına göre G20 üyelerinde genç işsizliği konusunda belirli bir eğilim olmadığı saptanmaktadır. Türkiye, en iyi değerden en olumsuz değere doğru sıralamada 2019 yılında 15. sırada yer almıştır ve tüm yıllar içinde ise en olumsuz değerini 2019 yılında göstermiştir.

Tablo 6: Yıllara göre G20 Üyeleri için Genç İşsizlik Oranı Dağılımı

G20	Gelir grubu	1991	1995	2000	2005	2010	2015	2019
Japonya	YG	4,49	6,19	9,09	8,66	9,47	5,54	3,89
Almanya	YG	5,51	8,47	8,54	15,53	9,83	7,23	5,75
Meksika	ÜOG	5,56	11,69	5,23	6,89	9,73	8,51	7,15
ABD	YG	13,34	12,06	9,21	11,17	18,29	11,51	8,3
Güney Kore	YG	6,97	6,01	10,52	9,88	9,58	9,86	9,82
Çin	ÜOG	4,43	5,9	6,96	9,59	9,8	10,74	11,01
Kanada	YG	15,84	14,84	12,67	12,4	14,89	13,16	11,04
İngiltere	YG	13,86	15,52	11,94	12,59	19,66	14,56	11,08
Avustralya	YG	17,49	15,19	12,12	10,61	11,5	13,11	11,84
Endonezya	ÜOG	7,56	13,52	18,58	25,82	17,54	17,1	13,37
Rusya	ÜOG	13,16	18,76	20,71	15,47	17,08	16,37	15,46
AB		19,19	24,19	20,91	21,11	22,69	24,11	16,84
Fransa	YG	19,43	26,74	20,48	20,15	22,41	24,59	19,54
Hindistan	AOG	16,72	17,61	17,98	18,3	20,4	22,33	23,01
Türkiye	ÜOG	15,26	15,43	12,79	19,36	19,26	18,13	24,64
Arjantin	ÜOG	14,47	38,86	32,53	26,27	19,36	20,23	25,97
Brezilya	ÜOG	11,61	11,84	18,48	19,5	16,64	19,61	27,47
İtalya	YG	28,48	33,45	31,53	24,09	27,9	40,41	29,22
Suudi Arabistan	YG	25,11	27,7	24,29	32,23	29,22	29,15	29,63
Güney Afrika	ÜOG	49,57	51,47	52,78	55,77	50,52	50,31	57,47

YÖNTEM

G20 üye 19 ülke ve AB'nin sınıflamalarının araştırılmasında yöntem olarak kümeleme analizi kullanılmasına karar verilmiştir. Kümeleme analizi, birimlerin veya değişkenlerin sınıflamasında ve ait oldukları kitlelerin (grupların) belirlenmesinde kullanılan çok değişkenli analiz tekniklerinden biridir (Tatlıdil, 1996). Kümeleme analizinde genel amaç, birimlerin veya değişkenlerin birbirlerine olan benzerlik veya uzaklıklarına göre gruplandırılmasıdır. Genel amaçla birlikte farklı amaçlar için de kullanılmaktadır. Farklı cinslerin veya ırkların belirlenmesi; model uyumunu kolaylaştırma; gruplar için ön tahmin yapma; hipotezleri test etme; veri yapısının netleştirilmesi; veri indirgeme (veriler yerine kümelerin değerlendirilmesi); aykırı değer tespiti gibi amaçlar için de kullanılmaktadır (Tatlıdil, 1996). Kümeleme analizinde kümeler benzerlik ve uzaklık ölçütleri dayalı belirlenmektedir.

Kümeleme analizinin birinci aşaması uzaklık ölçüsüne karar verilmesidir. Nicel (aralıklı ve oran ölçekli) veriler için en yaygın kullanılan uzaklık ölçütleri: Minkowski uzaklığı, Euclidean uzaklığı, kareli Euclidean uzaklığı, Mahalanobis

uzaklığı, Hotelling T^2 uzaklığıdır. Aralıklı, oran, sınıflayıcı ve sıralayıcı ölçek yapılarının tümü için ise nicel verilerde uygulanacak Tatlıdil (1996) bakınız sayfa 333 (10.13) numaralı denklemlerle verilen ağırlıklandırma yapılmasıyla uzaklık ölçüleri hesaplanabilmektedir.

İkinci aşamada geliştirilen kümeleme analizi yöntemlerinden hangisinin kullanılacağına karar verilmesidir. Alan yazında genel çerçevede hiyerarşik ve hiyerarşik olmayan kümeleme yöntemleri olarak sınıflanan farklı kümeleme yöntemleri vardır. Hiyerarşik kümeleme yöntemlerinde kümeleme süreci aşamalı yapıda olup kümeleri oluşturan birimler (değişkenler) uzaklık veya benzerliklerine göre aşamalı olarak birleştirilir. Analizin başlangıcında her birey bir küme olarak kabul edilirken sınıflamalar yapılmasıyla benzer birimler gruplandırılır. Gruplandırılan birimler kümeleri oluşturur ve oluşan kümelerden en yakın olanlar birleştirilir. Birleştirme süreci tüm kümeler tek bir küme altında toplanacak şekilde devam ettirilir. Nihai aşamada tüm birimler bir kümeyi oluşturacak şekilde sınıflama yapılır. Hiyerarşik kümeleme yöntemlerinde küme yapılarının görselleştirildiği ağaç diyagramı (dendogram) oluşturulur. En temel hiyerarşik kümeleme yöntemleri olarak tek bağıntı yöntemi, tam bağıntı yöntemi, ortalama bağıntı yöntemi, Ward yöntemi ve merkezi yöntemdir.

Hiyerarşik olmayan kümeleme yöntemleri küme sayısı ön bilgisi olduğunda kullanılması tercih edilen yöntemlerdir. Büyük veri setleri ($n > 1000$) olması durumları için kolaylıkla uygulanan ve aykırı değerlere karşı daha az duyarlı olan yöntemlerdir (Alpar, 2013). Geliştirilen formüllere dayalı olarak kümelerdeki birimler (değişkenler) belirlenir. k-ortalama yöntemi, metoid kümeleme yöntemi ve bulanık (fuzzy) kümeleme yöntemi aşamalı olmayan kümeleme yöntemlerinden bazılarıdır.

Çalışmada küme sayısına ilişkin ön bilgi olmadığı için kümeleme analizi yöntemi olarak hiyerarşik kümeleme analizi yöntemlerinden birinin uygulanacağına karar verilmiştir. Hiyerarşik kümeleme analizi yöntemlerinden çalışmada Ward yöntemi kullanılmıştır. Ward yöntemi, kümeleri birleştirmek için kullanılan benzerliğin, tüm değişkenler üzerinden toplanan iki küme arasındaki karelerin toplamı olarak hesaplandığı hiyerarşik kümeleme algoritmasıdır. Bu yöntem, küme içi değişkenliğin (küme içi kareler toplamının) en aza indirilmesi nedeniyle yaklaşık olarak eşit büyüklükte kümelerle sonuçlanma eğilimindedir (Hair vd., 2014). Ward algoritması, en az sapmalı durumun sıralı bir birleşimini sağlamaktadır (Saar vd., 2008). Uzaklık ölçüsü olarak ise Ward yöntemiyle sıklıkla kullanılan Kareli Euclidean uzaklık ölçüsü (Alpar, 2013) kullanılmıştır.

BULGULAR

Çalışmanın bulgularını kümeleme analizi sonucu belirlenen ve kümelere ait değişkenlerin ortalama değerlerin hesaplandığı sonuçlar oluşturmuştur. Kümeleme analizinde araştırma değişkenlerine göre benzer özellik gösteren ülkeler aynı kümede sınıflandırılır. Kümeleme analiziyle yeniden ölçeklendirilmiş mesafe kümesi birleşimleri bulguları dendogram grafikleriyle görselleştirilmektedir. Kümeleme analizinde G20 üyesi olan 19 ülkeye ve AB'ne ait 1991, 2000, 2010, 2015 ve en güncel 2019-2020 işgücü piyasası göstergesi verileri kullanılmıştır. Farklı yıllardaki verilerin kullanılmasının amacı kümeleme analiziyle yaklaşık onar yıllık periyotlarda G20 üyelerinin sınıflanmalarındaki farklılık ya da benzerlikleri görebilmektir. Bulguları belirlemede çalışmanın değişkenleri olarak Tablo 7'deki 6 işgücü piyasası göstergesi kullanılmıştır.

Tablo 7: Analizlerde Kullanılan Göstergeler

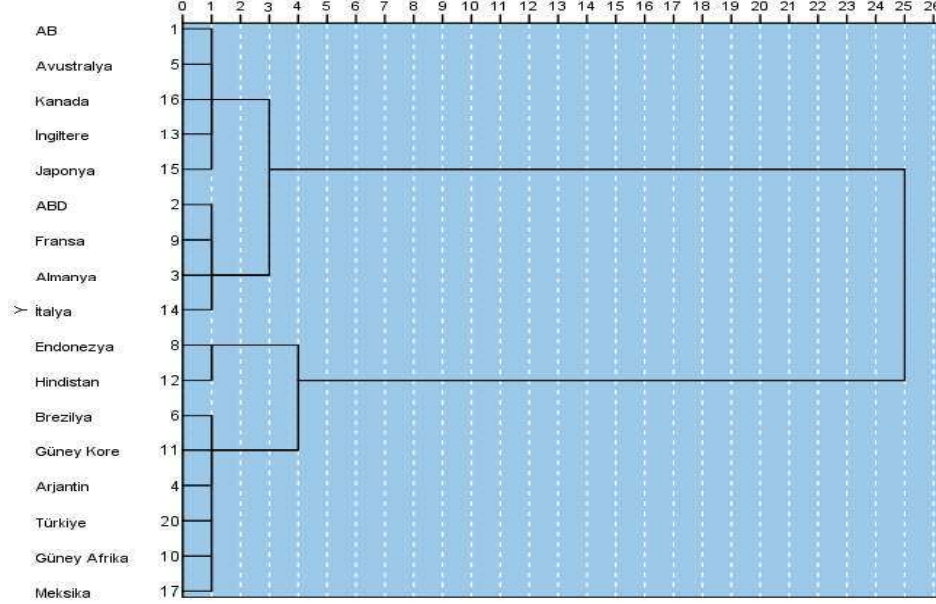
Gösterge (Değişken) adı	Değişken açıklaması	Veri Kaynağı
İÖ	İstihdam oranı (%)	Dünya Bankası
İGKO	İşgücüne katılma oranı (%)	
İGV	İşgücü verimliliği (ABD Doları)	
İSZO	İşsizlik oranı (%)	
Kİ	Kadın istihdam oranı (%)	
GİSZO	Genç işsizlik oranı (%)	

Analizlerde kullanılan gösterge birimleri (yüzde veya dolar cinsinden) farklılık gösterdiği için veride standartlaştırma (z standartlaştırması) uygulanarak birim farklılıkları giderilmesiyle kümeleme analizi bulgularının doğruluk ve güvenilirliğinin sağlanması amaçlanmıştır.

1. 1991 Yılı İşgücü Piyasası Göstergeleri Verisi Kümeleme Analizi Bulguları

1991 yılı baz alındığında kümeleme analizi sonucu dendogram grafiği Şekil 2'deki gibi belirlenmiştir. 1991 yılına ait Çin, Rusya ve Suudi Arabistan için İGKO verisi olmadığı için kümeleme analizinde bu ülkeler yer alamamıştır. Şekil 2'deki dendogram grafiğinden birinci düzeyinde dört küme oluştuğu görülmektedir.

Şekil 2: 1991 Yılı Verilerine Dayalı Kümeleme Analizi Dendogram Grafiği

Dendogram grafiğinden ülke sınıflamaları aşağıda Tablo 8'deki gibi oluşturulur. 1991 yılında Türkiye, Arjantin, Brezilya, Güney Afrika, Güney Kore ve Meksika aynı küme olan 3. kümede sınıflanmıştır.

Tablo 8: 1991 Yılı Verileri için Kümeleme Analizi Sonucu Oluşan Kümeler

1. Küme	AB, Avustralya, İngiltere, Japonya, Kanada
2. Küme	ABD, Almanya, Fransa, İtalya
3. Küme	Arjantin, Brezilya, Güney Afrika, Güney Kore, Meksika, Türkiye
4. Küme	Endonezya, Hindistan

Her bir küme için göstergelerin ortalamaları dikkate alınarak kümeler arası karşılaştırmalar yapılabilir. Tablo 9'da, her küme için işgücü piyasası göstergeleri ortalamaları rapor edilmektedir. Tablo 9'dan tüm kümeler arasında Türkiye'nin içinde bulunduğu küme İGKO, İSZO ve GİSZO en olumsuz ortalama değerlerine sahip olduğu görülmektedir. Bu kümede İO, İGV ve Kİ ortalama değerleri orta seviyede kalmıştır. En iyi İO, İSZO ve GİSZO ortalama değerleri ile en olumsuz İGV ve Kİ ortalama değerleri Endonezya ve Hindistan'ın sınıflandığı 4. kümeye aittir. İşsizlik düzeyi bakımından 4. küme diğer kümelere kıyasla daha iyi seviyededir. En iyi İGKO ve Kİ 1. kümeye ve en iyi İGV ise 2. kümeye aittir.

Kümelerde yer alan ülkeler Tablo 10’da sunulmuştur. 2000 yılında Türkiye ile Arjantin, Güney Afrika, Güney Kore, Meksika ve Rusya aynı kümede sınıflanmıştır. Suudi Arabistan tek başına bir kümede yer almıştır.

Tablo 10: 2000 Yılı Verileri için Kümeleme Analizi Sonucu Oluşan Kümeler

1. Küme	AB, Avustralya, İngiltere, Japonya, Kanada
2. Küme	ABD, Almanya, Fransa, İtalya
3. Küme	Arjantin, Güney Afrika, Güney Kore, Meksika, Rusya, Türkiye
4. Küme	Çin, Endonezya, Hindistan
5. Küme	Suudi Arabistan

Tablo 11’de, 2000 yılı her küme için işgücü piyasası göstergeleri ortalamaları sunulmuştur. Tablo 11’den Türkiye’nin yer aldığı 3. kümenin en olumsuz İSZO değerine sahip küme olduğu ve diğer gösterge değişkenleri ortalama değerleri bakımından orta düzeyde olduğu görülmektedir. Ortalama değerleri için en iyi İÖ, İGKO, İSZO 4. kümeye; en iyi Kİ, GİSZO 1. kümeye ve en iyi İGV 5. kümeye aittir. En olumsuz ortalama İÖ, İGKO, Kİ ve GİSZO değerleri 5. kümedeki Suudi Arabistan’a aittir.

Tablo 11: 2000 Yılı İşgücü Piyasası Göstergelerinin Küme Ortalama Değerleri

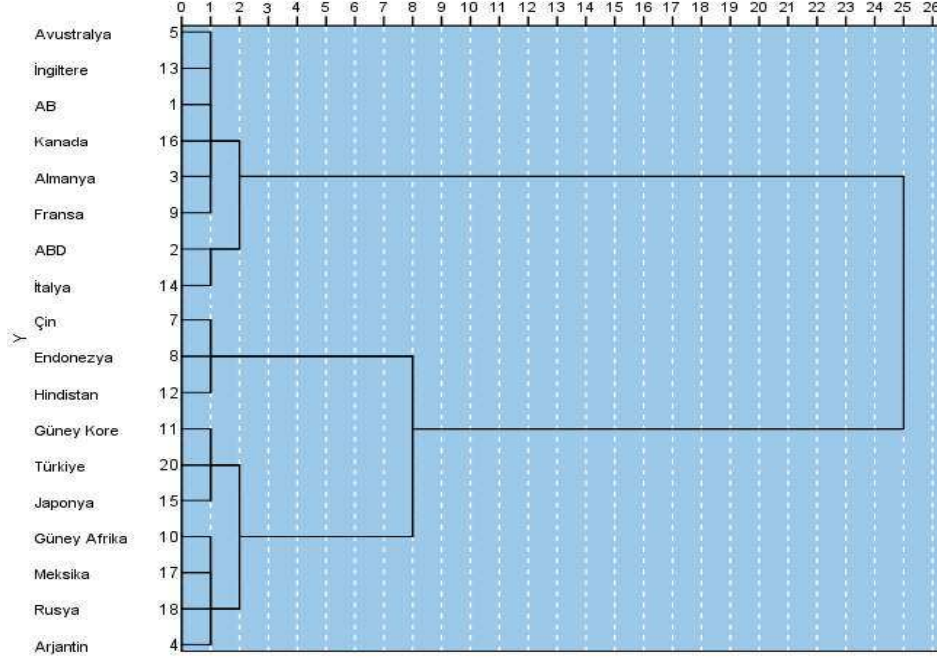
	1	2	3	4	5
İÖ	57,64	52,36	51,42	64,07	47,57
İGKO	61,80	57,10	57,80	67,26	49,24
İGV	78146,51	103051,21	44313,69	8801,23	142880,50
İSZO	6,64	8,24	11,50	5,04	4,57
Kİ	43,69	43,37	38,96	36,28	13,96
GİSZO	13,35	17,44	22,43	14,51	24,29

■ : En iyi işgücü piyasası göstergesi

■ : En olumsuz işgücü piyasası göstergesi

3. 2010 Yılı İşgücü Piyasası Göstergeleri Verisi Kümeleme Analizi Bulguları

2010 yılı için kümeleme analizi sonucu dendogram grafiği Şekil 4’teki gibi belirlenmiştir. 2010 yılı İGKO verisi Brezilya ve Suudi Arabistan için olmadığından kümeleme analizinde bu ülkeler yer alamamıştır. Şekil 4’deki dendogram grafiğinden birinci düzeyinde beş küme belirlenmiştir.

Şekil 4: 2010 Yılı Verilerine Dayalı Kümeleme Analizi Dendogram Grafiği

Beş kümenin oluştuğu sınıflamada kümelerde yer alan ülkeler Tablo 12'deki gibi belirlenmiştir. 2010 yılında Türkiye ile Güney Kore ve Japonya aynı kümede 5. kümede sınıflanmıştır.

Tablo 12: 2010 Yılı Verileri için Kümeleme Analizi Sonucu Oluşan Kümeler

1. Küme	AB, Almanya, Avustralya, Fransa, İngiltere, Kanada
2. Küme	ABD, İtalya
3. Küme	Arjantin, Güney Afrika, Meksika, Rusya
4. Küme	Çin, Endonezya, Hindistan
5. Küme	Güney Kore, Japonya, Türkiye

Tablo 13'ten 5. küme incelendiğinde en iyi ortalama GİSZO değerine, en olumsuz İGKO değerine ve İO, İGV, İSZO, Kİ bakımından diğer kümelerle göre orta düzeyde değerlere sahip olduğu görülmektedir. En iyi İO, İGKO ve İSZO değerleri 4.kümedeki Çin, Endonezya, Hindistan'a, en iyi İGV değeri 2. Kümedeki ABD ve İtalya'ya ve en iyi Kİ değeri 1. kümeye aittir.

Tablo 13: 2010 Yılı İşgücü Piyasası Göstergelerinin Küme Ortalama Değerleri

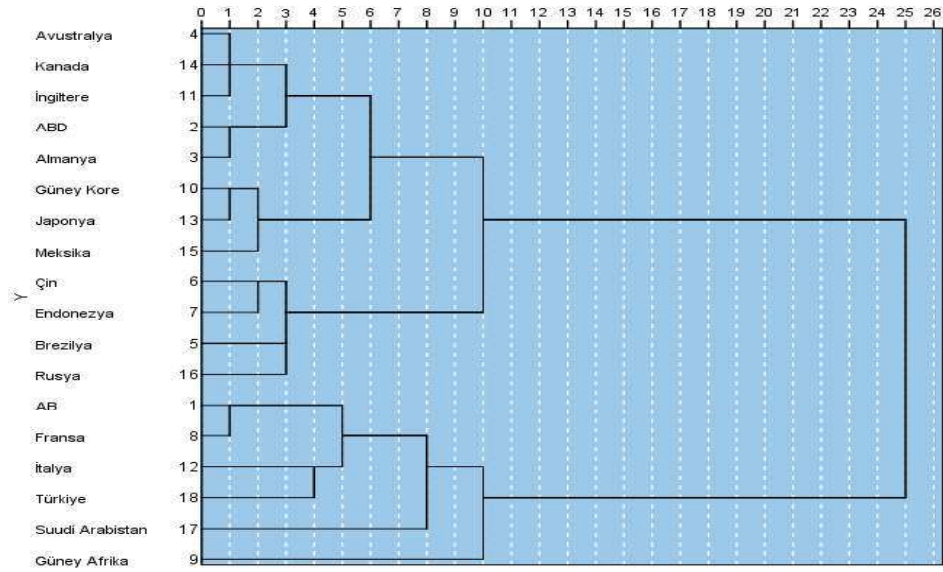
	1	2	3	4	5
İÖ	56,32	50,73	52,65	60,87	52,72
İGKO	61,22	56,46	59,95	63,69	56,28
İGV	92635,73	115702,75	48607,35	15451,50	70140,28
İSZO	7,7833	9,00	11,27	5,25	6,49
Kİ	46,04	43,68	42,68	35,09	37,29
GİSZO	16,83	23,10	24,17	15,91	12,77

■ : En iyi işgücü piyasası göstergesi

■ : En olumsuz işgücü piyasası göstergesi

4. 2015 Yılı İşgücü Piyasası Göstergeleri Verisi Kümeleme Analizi Bulguları

2015 yılı işgücüne katılma oranı verisi Hindistan ve Arjantin için mevcut olmadığı için kümeleme analizinde sınıflamada Hindistan ve Arjantin yer almamıştır. 2015 yılı için kümeleme analizi sonucu dendogram grafiği Şekil 5'deki gibi belirlenmiştir.

Şekil 5: 2015 Yılı Verileri Kümeleme Analizi Dendogram Grafiği

Şekil 5'de dikey ekseninde yer alan 5 düzeyindeki sınıflamada 6 küme olduğu belirlenmektedir. 2015 yılı işgücü piyasası göstergelerinden 6 küme olması durumu kümeleri oluşturan ülkeler aşağıda Tablo 14'teki gibi olmuştur. Kümelemede Türkiye, AB ile yüksek gelir grubundaki ülkeler olan Fransa ve İtalya'yla aynı kümede sınıflanmıştır.

Tablo 14: 2015 Yılı İşgücü Piyasası Göstergelerinin Küme Ortalama Değerleri

1. Küme	AB, Fransa, İtalya, Türkiye
2. Küme	Almanya, Avustralya, İngiltere, Kanada, ABD
3. Küme	Brezilya, Çin, Endonezya, Rusya
4. Küme	Güney Afrika
5. Küme	Güney Kore, Japonya, Meksika
6. Küme	Suudi Arabistan

Tablo 15'ten 1. kümenin en düşük İGKO ortalamasına sahip olduğu ve diğer göstergelerine bakıldığında orta düzeyde gösterge değerleri olduğu görülmektedir. En iyi İO ve İGKO ile ve en olumsuz İGV ortalama değeri 3. kümeye ait olup bu kümede Brezilya, Çin, Endonezya, Rusya vardır. En iyi İSZO ve GİSZO ortalama değeri Güney Kore, Japonya ve Meksika'nın olduğu 5. kümeye aittir. İGV için Suudi Arabistan en iyi değere sahip ülke iken en olumsuz Kİ değerine sahip ülke olarak belirlenmiştir. 4. kümede yer alan Güney Afrika, İO, İSZO ve GİSZO göstergelerinde en olumsuz ortalama değerine sahiptir.

Tablo 15: 2015 Yılı İşgücü Piyasası Göstergelerinin Küme Ortalama Değerleri

	1	2	3	4	5	6
İO	47,36	59,48	62,01	41,45	58,85	52,91
İGKO	53,30	63,28	67,16	54,59	60,86	54,02
İGV	96436,99	101286,49	32752,66	43809,45	66387,72	124649,20
İSZO	10,63	5,63	5,78	25,15	3,75	5,59
Kİ	41,83	46,31	43,29	44,84	40,71	16,25
GİSZO	26,81	11,91	15,96	50,31	7,97	29,15

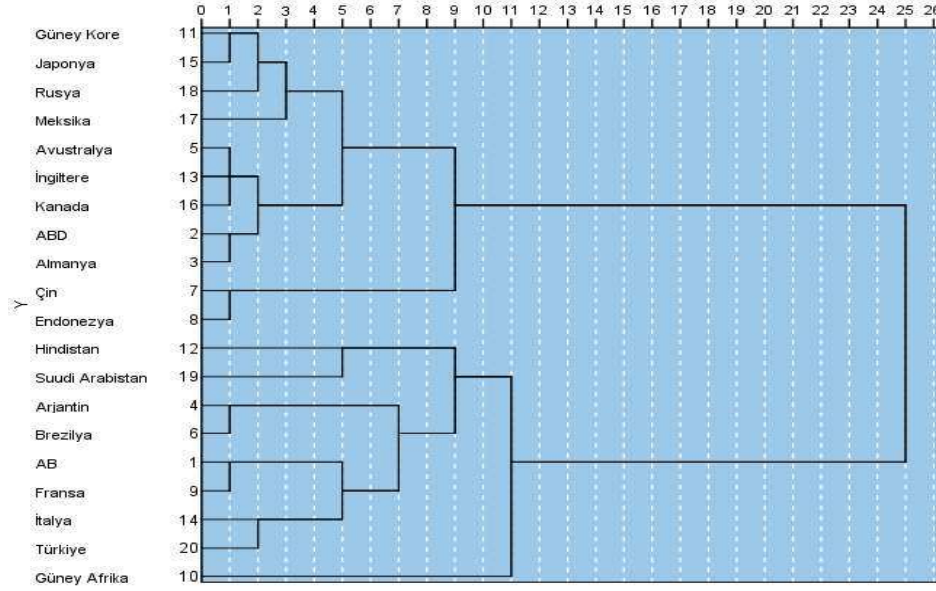
■ : En iyi işgücü piyasası göstergesi

■ : En olumsuz işgücü piyasası göstergesi

5. 2019-2020 Yılları En Güncel İşgücü Piyasası Göstergeleri Verisi Kümeleme Analizi Bulguları

En güncel verilere (2019-2020 yıllarına) dayalı belirlenen kümeleme analizi bulguları oluşturulmuştur. Dünya Bankasından İO ve İSZO için 2020 yılı ile İGKO, İGV, Kİ ve GİSZO için 2019 yılı verilerinden yararlanılmıştır. Uygulanan kümeleme analizi sonucu dendogram grafiği Şekil 6'daki gibi belirlenmiştir. Şekil 6'daki dendogram grafiğinden beşinci düzeyindeki sınıflamada altı küme olduğu belirlenmektedir.

Şekil 6: 2020-2019 Yılı En Güncel Verilere Ait Kümeleme Analizi Dendrogram Grafiği

Altı küme sınıflamasında kümelerde yer alan ülkeler Tablo 16'daki gibi belirlenmiştir. Türkiye, 2015 yılı verilerine dayalı olarak belirlenen kümeleme sınıflamasında olduğu 2019-2020 kümelemesinde de AB, Fransa ve İtalya'yla aynı kümede yer almıştır.

Tablo 16: 2019-2020 Yılı En Güncel Verileri için Kümeleme Analizi Sonucu Oluşan Kümeler

1. Küme	AB, Fransa, İtalya, Türkiye
2. Küme	ABD, Almanya, Avustralya, Güney Kore, İngiltere, Japonya, Kanada, Meksika, Rusya
3. Küme	Arjantin, Brezilya
4. Küme	Çin, Endonezya
5. Küme	Güney Afrika
6. Küme	Hindistan, Suudi Arabistan

Tablo 17'deki ortalama değerleri incelendiğinde en yüksek toplam istihdam oranı ortalamasının, İGKO ortalamasının ve en düşük İSZO ortalama değerinin 4. kümedeki Çin ve Endonezya'ya ait olduğu tespit edilmektedir. En yüksek İGV 1. kümede bulunan AB, Fransa, İtalya ve Türkiye'ye ait iken en düşük İGV ortalaması 4. kümeye aittir. 5. kümedeki Güney Afrika en yüksek Kİ ortalamasına sahiptir. 6. küme en düşük Kİ ortalamasına sahiptir. GİSZO ortalaması için en düşük değer 2. kümedeki ABD, Almanya, Avustralya, Güney Kore, İngiltere, Japonya, Kanada, Meksika, Rusya'ya aittir. GİSZO ortalamasının yüksek olduğu

kümeler 3. (Arjantin, Brezilya) ve 6. (Hindistan, Suudi Arabistan) kümelerdir. Türkiye'nin içinde bulunduğu küme ortalama değerleri genel çerçevede değerlendirildiğinde İGV dışındaki işgücü piyasası göstergeleri bakımından orta düzeyde değerlere sahip kümede yer aldığı söylenebilir.

Tablo 17: 2020-2019 Yılı En Güncel İşgücü Piyasası Göstergelerinin Küme Ortalama Değerleri

	1	2	3	4	5	6
İO	47,23	58,30	50,29	63,60	36,69	46,81
İGKO	53,93	63,10	61,45	69,15	55,27	52,12
İGV	99846,07	86412,54	42676,72	27250,05	43799,05	69352,095
İSZO	9,81	5,6144	12,67	4,56	28,74	7,67
Kİ	42,48	45,26	43,59	41,58	45,31	18,07
GİSZO	22,56	9,37	26,72	12,19	57,47	26,32

■ : En iyi işgücü piyasası göstergesi

■ : En olumsuz işgücü piyasası göstergesi

SONUÇ

1991-2019 yılları içinde genel çerçevede Türkiye istihdam sağlamada ve işgücüne katılım sağlanmasında çoğu G20 üyelerine kıyasla oldukça gerilerde kalmıştır. Diğer G20 üyelerine kıyasla Türkiye'de istihdam sağlanmasında işgücüne katılım oranı yıllar içinde büyük oranda azalış göstermiştir. İncelenen yıllar içinde istihdam oranı ve işgücüne katılma oranının Türkiye'de 1991 yılında en yüksek değerinde olduğu görülmektedir.

İşgücüne katılım oranındaki artış, ekonomik faaliyet oranındaki artışa işaret ederken, düşüş çalışma çağındaki aktif nüfusun büyük bir bölümünün ulusal ekonomik faaliyete katılmadığını göstermektedir (Karaalp-Orhan, 2017).

Türkiye'de işgücüne katılma oranının Dünya Bankası verilerinden 1960 yılında %79,7; 1965 yılında %74,4; 1970 yılında %67,8; 1975 yılında %66,81; 1980 yılında %65,47 ve 1985 yılında %63,79 olduğu belirlenmektedir. Yıllar içinde işgücüne katılma oranında azalış olmuştur. Tarımsal faaliyetlerden sanayileşme toplumuna geçişle birlikte işgücüne katılma eğiliminde farklılıklar olmuştur. Tarımsal faaliyetlerin yoğunlukta olduğu dönemler toplumunda kadın ve erkeklerin çalışma hayatının içinde birlikte yer aldığı sanayileşmiş topluma geçişle birlikte kadının daha çok ev işleriyle ilgilenen bireyler olarak aile içinde konumlandığı sürece geçiş olmuştur. Türkiye'de kadın işgücü katılım oranı 1955'te %72 iken (Tansel, 2002), 2019 yılında %38,54'e gerilemiştir. 2019 yılında Türkiye, G20 üyeleri içinde kadın istihdamı ve kadın işgücüne katılım oranında son sıralarda yer almıştır. Türkiye'de 1991 yılından günümüze yıllar içinde kadın istihdam oranında artış yaşanmasına karşın 2019 yılında kadın işgücünün çoğunluğu olan %66,72'sine istihdam sağlanamamıştır. Türkiye'de özelde işgücü piyasasına kadın işgücü katılımının düşük olmasıyla genelde düşük işgücüne katılımına yol açmaktadır.

İşgücü verimliliğinde G20 üyeleri içinde sıralamada 2019 yılında 10. sırada; 2015 ve 2005 yıllarında 11. sırada, 2010 yılında 12. sırada, 2000 ve 1995 yıllarında 13. sırada ve 1991 yılında 15. sırada yer almıştır. G20 üyeleri içinde üst orta gelir grubundaki Türkiye'nin 2019 yılında yüksek gelir grubundaki Güney Kore ve Japonya'dan daha iyi işgücü verimliliğine sahip olmuştur. Türkiye'nin işgücü verimliliğinde yıllar içinde olumlu yönde artış olmuştur. Buna karşın Türkiye işsizlik göstergeleri bakımından olumsuz seyir göstermiş

İşsizlik oranında 2020 yılında sondan ikinci sırada ve genç işsizlik oranında sondan altıncı sırada yer almıştır. 1994, 2001 ve 2007'de ekonomik krizler yaşanmış olmasına karşın bu dönemlerde ve sonraki yıllar içinde dahi Türkiye'de 2020 yılında gözlenen yüksek işsizlik ve 2019 yılında gözlenen yüksek genç işsizlik oranıyla karşılaşılmamıştır. 1991 yılında işsizlik oranı %8,21 ve genç işsizlik oranı %15,26 iken 2020 yılında işsizlik oranı %13,92'ye ve 2019 yılında genç işsizlik oranı %24,64'e yükselmiştir. Günümüz Türkiye'sinde işsizlik çözülmesi gerekli öncelikli sorunlar arasındadır.

Kümeleme analizi sonucunda Türkiye'nin 1991 ve 2000 yıllarında Arjantin, Güney Afrika, Güney Kore ve Meksika'yla aynı kümede sınıflandığı, aynı yıllar için farklı olarak ise ayrıca 1991 yılında Brezilya ve 2000 yılında Rusya'yla sınıflandığı belirlenmiştir. Bu sınıflamalarda Güney Kore yüksek gelir grubundaki ülke iken diğer ülkeler Türkiye gibi üst orta gelir grubundaki ülkelerdir. 1991 yılında en düşük işgücüne katılma oranı, en yüksek işsizlik ve genç işsizlik oranı Türkiye'nin içinde bulunduğu kümeye ait olmuştur. 2000 yılında ise Türkiye'nin sınıflandığı kümede 1991 yılına kıyasla işgücü piyasası göstergelerinde daha olumlu seyir izlenmiş ve sadece işsizlik oranında en olumsuz değeri içermiştir. Türkiye, 2010 yılında yüksek gelir grubundaki Güney Kore ve Japonya; 2015 ile 2019-2020 yıllarında ise AB ve yüksek gelir grubundaki Fransa ve İtalya'yla aynı kümede sınıflanmıştır. Bununla birlikte, 2015 ile 2019-2020 yıllarında AB, Fransa, İtalya'yla aynı kümede yer alan Türkiye, kendi kümesinin en olumsuz işgücü piyasası göstergelerine sahip ülkesi olmuştur.

2010 yılında en düşük genç işsizlik oranı ile 2010 ve 2015 yıllarında en düşük işgücüne katılım oranı Türkiye'nin içinde yer aldığı kümeye ait olmuştur. 2019-2020 güncel verilerinde en yüksek işgücü verimliliğine sahip küme Türkiye, AB, Fransa ve İtalya'nın olduğu kümedir. Tüm incelenen bu yıllar için ise çalışmada işgücü piyasası göstergesi olarak kullanılan ancak belirtilmeyen göstergelerde orta düzeyde değerlerin seyrettiği belirlenmiştir. İstihdam oranı ve kadın istihdam oranı tüm incelenen yıllarda Türkiye'nin içinde bulunduğu kümelerde orta seviyede kalmıştır. Türkiye'nin işgücü verimliliği konusunda olumlu seyir göstermesi kümelemede orta seviyede seyir gösteren ülkelerle aynı grupta yer almasını sağlamıştır.

İşsizlik sorunu ekonomik büyüme ile kendiliğinden çözülemeyeceği özellikle son yıllarda yaşanan gelişmelerle anlaşılmıştır. Günümüzde ekonomik büyüme büyük oranda verimlilik artışına bağlı olarak gerçekleştiği için istihdama yansımadağı ya da çok az etkili olduğu görülmüştür. Bu durumda işsizliğin çözümünde ulusal politikaların önemi artmış, birçok ülke genel anlamda işsizliğe daha özeld genç işsizliğe yönelik politikalar geliştirmiş ya da var olan politikalarını yeniden gözden geçirmiştir. Söz konusu bu politikalar Türkiye gibi genç nüfus oranlarının arttığı ülkeler için büyük önem taşımaktadır (Erdayı, 2009:157).

Gençlerin geleceğini (ve bir bütün olarak toplumu) sağlam üretken bir istihdam temeli üzerine inşa etme potansiyelini en üst düzeye çıkaracak ekonomik, kalkınma ve sosyal açıdan elde edilecek kazanımlara ihtiyaç vardır. Gençler üretken istihdama ne kadar iyi yönlendirilirse, gençlerin olumlu ruhunu güçlendirme ve daha geniş kapsamlı bir kalkınma çerçevesine doğru ilerleme sağlama konusundaki umutlar o kadar iyi olacaktır (ILO, 2015).

Türkiye’de özellikle istihdam, işgücüne katılımı ve kadın işgücüne katılımı arttırıcı ve işsizlik, genç işsizlik oranlarını azaltıcı çaba harcanması ve işgücü arzını arttırıcı, çalışma çağındaki nüfusa iş imkânlarının sağlanacağı politikaların geliştirilmesi Türkiye’nin birinci öncelikleri arasında yer alması gereken hususlardır. Çalışma kapsamındaki tespitlere dayalı ve farklı işgücü piyasası göstergeleri esas alınarak araştırılacak çalışmaların bulgularına dayalı tespitler yapılmasıyla göstergelerin iyileştirilmesi için politikalar üretilmesi gereklidir.

Beyhan-Acar (2018), Akdamar (2019) ve Demir (2021) çalışmaları, OECD ülkelerinde farklı işgücü piyasası göstergeleri bakımından Türkiye’nin sınıflamalarının yapıldığı çalışmalardır. Bu çalışmayla G20 üyeleri içinde Türkiye’nin belirlenen işgücü piyasası göstergeleri bakımından sınıflaması araştırılmıştır. Farklı ülke ve ekonomilerle Türkiye’nin kıyaslamalarının yapılabileceği ve farklı işgücü piyasası göstergelerinin çalışmalara dâhil edileceği araştırmalar yürütülmesiyle işgücü piyasalarının ihtiyaçlarının tespitine katkı sağlanacaktır.

KAYNAKÇA

- Akdamar, E. (2019). OECD Ülkelerinin Bazı İş Gücü Piyasası Göstergeleri Kullanılarak Kümeleme Analizi ve Çok Boyutlu Ölçekleme Analizi İle İrdelenmesi. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 11 (20) , 50-65.
- Alpar R. (2013). Çok değişkenli istatistiksel yöntemler. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Beyhan-Acar, A. (2018). İşgücü Piyasası Temel Göstergeleri Bakımından Çok Boyutlu Ölçekleme Analizi İle Türkiye İle Diğer OECD Ülkelerinin Karşılaştırılması. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme İktisadi Enstitüsü Yönetim Dergisi*, 24 (75) , 121-144.
- Biçerli, M. K. (2009). Çalışma Ekonomisi. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.

- Demir, Ö. (2021). Gender Inequality in The Labour Market: Comparison of Turkey and OECD Countries by Multidimensional Scaling Method. *Yönetim ve Ekonomi*, 28(2), 377-397.
- Drutarovská, J., Kováčová, J., Pechová, H., ve Podmajerská, K. (2016). Analysis of Women's Status in The Labor Markets of Countries in the European Union. *Journal of International Women's Studies*, 17(1), 30-38.
- Dülger, S. (2017). Küreselleşmenin Türkiye İşgücü Piyasası Üzerine Etkileri: Beyin Göçü (2000-2015), Yüksek lisans tezi. Manisa: Manisa Celal Bayar Üniversitesi.
- Erdayı, A. U. (2009), Dünyada Genç İşsizliği Sorununun Çözümüne Yönelik Ulusal Politikalar ve Türkiye. *Çalışma ve Toplum Dergisi*, 2009(3), 133-162.
- G20 (2021). About the G20, <https://www.g20.org/about-the-g20.html> (E.T.: 25.07.2021).
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., ve Anderson, R.E. (2014). *Multivariate Data Analysis*. United States of America: Pearson Education Limited.
- Ignjatović, M., 2000, Some Characteristics of European (flexible) Labour Markets. Mechanisms Of Social Differentiation In Slovenia, 126–140, <https://www.druzboslovne-razprave.org/pdf/clanki/dr32-33ignjatovic.PDF> (E. T.: 29.07.2021).
- ILO (2013). International Labour Organization (ILO). Resolution Concerning Statistics Of Work, Employment And Labour Underutilization, Adopted By The Nineteenth International Conference Of Labour Statisticians (October 2013), https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---stat/documents/normativeinstrument/wcms_230304.pdf (E.T.: 25.07.2021).
- ILO (2015). Global Employment Trends For Youth 2015, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_412015.pdf (E.T.: 21.06.2021).
- ILO (2021). Guide To Understanding The KILM, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/documents/publication/wcms_422091.pdf (E.T.: 22.06.2021).
- ILO-Ankara (2021). Youth Employment, <https://www.ilo.org/ankara/areas-of-work/youth-employment/lang--en/index.htm> (E.T.: 21.06.2021).
- ILOSTAT (2021). Indicator Description: Unemployment Rate, <https://ilostat.ilo.org/resources/concepts-and-definitions/description-unemployment-rate/> (E.T.: 21.06.2021).
- İŞKUR (2016). 2016 Yılı İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporu, <https://media.iskur.gov.tr/15000/aydin.pdf> (E.T.: 10.07.2021).
- İÜAUEF (2021). Çalışma Ekonomisi, İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi, https://cdn-acikogretim.istanbul.edu.tr/auzefcontent/20_21_Guz/calisma_ekonomisi/2/index.html (E. T.: 21.06.2021).
- Kalaycı, M., K. (2016). İşgücüne Katılımı Belirleyen Temel Etkenler: Nested Logit Model Analizi Türkiye Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Karaalp-Orhan, H. S. (2017). What are The Trends in Women's Labour Force Participation in Turkey?. *European Journal of Sustainable Development*, 6(3), 303-312.

- Muntaner, C., Chung, H., Benach, J. ve Ng, E. (2012). Hierarchical Cluster Analysis of Labour Market Regulations and Population Health: A Taxonomy of Low- and Middle-Income Countries. *BMC Public Health*, 12(286), 1-15.
- OECD (2008). Gender And Sustainable Development Maximizing The Economic, Social And Environmental Role Of Women, <https://www.oecd.org/social/40881538.pdf> (E. T.: 20.06.2021).
- Özdemir, S., Ersöz, H. Y. ve Sarıoğlu, İ. (2006). İşsizlik Sorunun Çözümünde KOBİ'lerin Desteklenmesi. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları.
- Pasnicu, D., Pirciog S., Ghinararu, C. ve Tudose, G. (2014). Cluster Analysis of the EU Countries in Terms of Labor Market Indicators, *International Conference on Economic Sciences and Business Administration*, 1(1), 222-229.
- Pivoňka, T. ve Löster T. (2014). Clustering of Regions of The European Union by The Labour Market Structure. The 8th International Days of Statistics and Economics. Prague: September 11-13.
- Powell, W. ve Snellman, K. (2004) The Knowledge Economy, *Annual Review of Sociology*, 30, 199-220.
- Rollnik-Sadowska, E. ve Dąbrowska, E. (2018). Cluster analysis of effectiveness of labour market policy in the European Union. *Oeconomia Copernicana*, 9(1), 143–158.
- Saar, E., Unt, M. ve Kogan, I. (2008). Transition from Educational System to Labour Market in the European Union: A Comparison between New and Old Members, *International Journal of Comparative Sociology*, 49(1), 31-59.
- Tansel, A. (2002). İktisadi Kalkınma ve Kadınların İşgücüne Katılımı: Türkiye'den Zaman-Seri-si Kanıtları ve İllere Göre Yatay Kesit Kestirimleri, ERC Working Papers in Economics 01/05T, Mayıs, Ankara.
- Tathdil, H. (1996). *Uygulamalı çok değişkenli istatistiksel analiz*. Ankara: Cem Web Ofset Ltd. Şti.
- TİCARET (2021). T.C. Ticaret Bakanlığı, G20, <https://ticaret.gov.tr/dis-iliskiler/cok-taraffi-ve-bol-gesel-iliskiler/cok-taraffi-iliskiler/g20> (E.T.: 05.07.2021).
- Tomáš P. ve Tomáš L. (2013). Cluster Analysis as A Tool of Evaluating Clusters of The EU Countries Before and During Global Financial Crisis from The Perspective of The Labor Market. *Intellectual Economics*, 7(4), 411-425.
- TÜİK (2021). Hanehalkı İşgücü Araştırması Hakkında Genel Açıklama, <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:qL8bTQ-6GW8J:https://data.tuik.gov.tr/Bulten/DownloadFile%3Fp%3D0g7UUafOcisiNyaZMNWx1sST/6d4zqRsrqHPuZ65pJOUImoG3XKvwdjeCTiey2cKEVHjvAPh5Qy2QgQpHS4FTGhJRwIf5Qdbu7x/Bf5pm-5NU%3D+&cd=1&hl=en&ct=clnk&gl=tr> (E.T.: 01.07.2021).
- Verdugo, G. ve Allègre, G. (2020). Labour Force Participation and Job Polarization: Evidence from Europe During The Great Recession. *Labour Economics*, 66, 1-17.
- WB (2021). Labour Productivity Definition, <http://wdi.worldbank.org/table/2.4>
- Zaim, S. (1997). Çalışma Ekonomisi. İstanbul: Filiz Kitabevi.